

PULSS

SUVI/2025
KLIENDILE TASUTA

EST/ENG

PULSS.ONLINE

СЛАВА
УКРАЇНІ!

LINNARUUM/
URBAN SPACE

TEST: PARIMAD
PAGARID/

THE BEST BAKERIES

KUNST/ART

MOOD/FASHION

HELILOOJA

Alisson
KRUUSMAA

COMPOSER

BIG BANG 20TH ANNIVERSARY
TITANIUM CERAMIC

**THEY'LL
NEVER NEVER
SEE IT
COMING**

GOLDMAN

Suur-Karja 9 • 10140 Tallinn • Estonia
+372 641 9333
www.goldman.eu

H
U
B
L
O
T

Crafting emotions for 250 years

One invention at a time

A.-L. Breguet redefined the art of horology with his inventions. His pursuit of perfection continues to inspire those shaping the future. The Tradition Quantième Rétrograde 7597 celebrates this extraordinary legacy.

BREGUET

250 YEARS

GOLDMAN

Suur-Karja 9, 10140 Tallinn, Estonia
+372 641 9333

Chopard

THE ARTISAN OF EMOTIONS – SINCE 1860

GOLDMAN

Suur-Karja 9, 10140 Tallinn, Estonia
T: +372 641 9333 - boutique@goldman.eu - www.goldman.eu

Christie's Real Estate Signature Estonia Your gateway to exclusive homes and luxury real estate.

Whether you're looking to sell, buy, or rent exceptional properties, our team is here to assist you with discretion, expertise, and global reach.

As part of Christie's International Real Estate, our roots trace back to the iconic Christie's auction house, which has been a trusted name among art collectors and luxury connoisseurs since 1766.

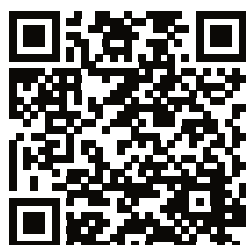
signature.ee

Kalvi Manor

A Storied Estate Since 1485. Step into a world where heritage meets refinement. Kalvi Manor is a rare architectural gem that combines timeless elegance with contemporary comfort. Nestled in Lääne-Virumaa, this magnificent estate is perfectly suited for use as a private residence, boutique hotel, or exclusive events venue. Set on 34.5 hectares of manicured grounds, the estate features: 28 bedrooms and 28 full bathrooms, a grand two-story hall ideal for entertaining, a private spa for indulgent relaxation, its own helicopter landing pad, a true legacy property offering privacy, scale, and unmatched potential.

Price: Upon request

M

aailm on hull ja ilmg ei hellita. Hinnatõus, kokkuhoid, kärped, koondamised, koonerdamine. Sel suvel sooja ei saa! Kuumalainet ei küta. Heakene küll. Tuleb, mis tuleb. Suvi on suvi, on suvi. Iseenesest on parim aeg. Ja fakt: rohelust on üha rohkem ka linnatänavatel. Ning need pingid! Lihtsalt suurepärased! Mitte ainult jõukatsumiseks, vaid – täitsa aeglemiseks. Tänaval peabki olema puu ja pink, ja mitu! Mitte vaid parkivad autod. Suvi linnas võiks olla selline, et ei pea tingimata maale põgenema. Haara värske PULSS, mille kaante vahelt leiad tegijaid naisi ja – ka mehi! Istu pingile, lappa, loe ja naudi!

Päikest!

Tõnu

The world's gone mad, and even the weather isn't cutting us any slack. Prices are soaring, budgets are tight, cuts and layoffs left and right. No warmth this summer! No heatwave on the horizon. But hey — it is what it is. Summer is still summer. And that in itself is something special. And there's more and more green popping up, even here in Tallinn. And those benches in parks and on streets. Absolutely brilliant. Every street needs a tree and a bench — or several! Not just rows of parked cars. A city summer should feel so good you don't have to run off to the countryside. So grab the latest issue of PULSS, packed with inspiring women — and men, too! Find a bench, flip through the pages, read, and enjoy.

Sunshine!

Tõnu Pedaru
toimetaja/editor

TOIMETAJA Tõnu Pedaru **KUJUNDAJA** Margit Randmäe **KEELETÖIMETAJA** Helve Hennoste
REKLAAM ja TELLIMINE Nordicom +372 5666 7770 • reklaam@nordicom.ee **VÄLJAANDJA** PULSS Media OÜ
toimetus@pulss.online • facebook.com/PULSS.ONLINE • https://pulss.online

56

78

70

94

Alisson Kruusmaa
loe lk 20

Foto: Veijo Poom

10 Linnauudised / City news	62 Argipäev/24 h
Kristjan Allik
20 Kaanelugu / Cover Story
Alisson Kruusmaa	66 Välkar/Expat
Dmytro Dobrovolsky
34 Linnaruum / Urban Space
Krulli kvartal / Quarter	70 Impulss/Impulse
Elisa Rääk
42 Mõttekoht
Andres Peets	74 Moeseeria / Fashion Shoot
Tiina Talumees
44 Suursaadik/ Ambassador
Guillermo Corral van Damme	78 Luubi all / Focus Tln
tänavakunst / Street Art TLN
52 Test/Toit Parimad pagarikojad /
The Best Bakeries	84 Kunstiruum / Art Space
Anita Kremm
56 Maitsejaht/ Restaurant
Koyo	94 EXPO Tallinn 1980
	98 Üks maja / A House
Manufaktuuri kvartal / Quarter

Eedu

Apartemendid

Sinu kodu. Sinu vaade. Sinu linn.

apartemendid.eedu.ee

sales@metro.ee

Fotod: Meeli Küttim

TALLINN 100 AASTAT TAGASI!

Noore pealinna lood. Kirglikud kahekümnendad

Tallinna rahvaste muuseumis on avatud näitus äsja iseseisvuse välja kuulutanud Eesti Vabariigi pealinna Tallinna-Revali ja selle elanikkonna kujunemise loost.

Sõdade ja impeeriumi lagunemise järel saabus 1920. aastail taas rahu. Kuid raskuste vari jäi püsima: põgenikud ja töötud püüdsid kohaneda uue aja väljakutsete ning majanduslike muutustega.

Toimusid ka hämmastavad muutused ja uuendused: raadios kõlasid jazzmuusika, elanikud kolisid Tallinna majadeks kutsutud korterelamutesse, sõideti elektritrammiga ja lennati Eesti lennukitega. Kahekümnendate aastate Tallinnas oli teravaid kontraste ja suuri lootusi.

Kultuuriautonoomia seaduse vastuvõtmisest täitub 2025. aastal sada aastat. Just see tähtpäev sai Tallinna elanike lugusid tutvustava näituse koostamise algtõukeks. Argipäev ärkab siin ellu tosinat erilist tegelast loo kaudu, kes kõik kohtuvad Uuel turul.

► Tallinn People's Museum's (Pikk Street 29A) new exhibition brings 1920s Tallinn to life — a time of bold beginnings and lingering hardships. After gaining independence and surviving war and upheaval, Estonia entered a new era marked by both struggle and innovation. Refugees and the jobless sought stability, while the capital embraced electric trams, Tallinn Houses, radio music, and Estonian airlines.

Marking 100 years since the Cultural Autonomy Act, the exhibition shares the vivid stories of Tallinn's diverse residents through a dozen characters who cross paths in the bustling New Market — the beating heart of a young republic full of contrast, change, and hope.

Tank[®]
Indoor
Systems

Eritellimusel mööbel elutuppa

VAATA IDEID

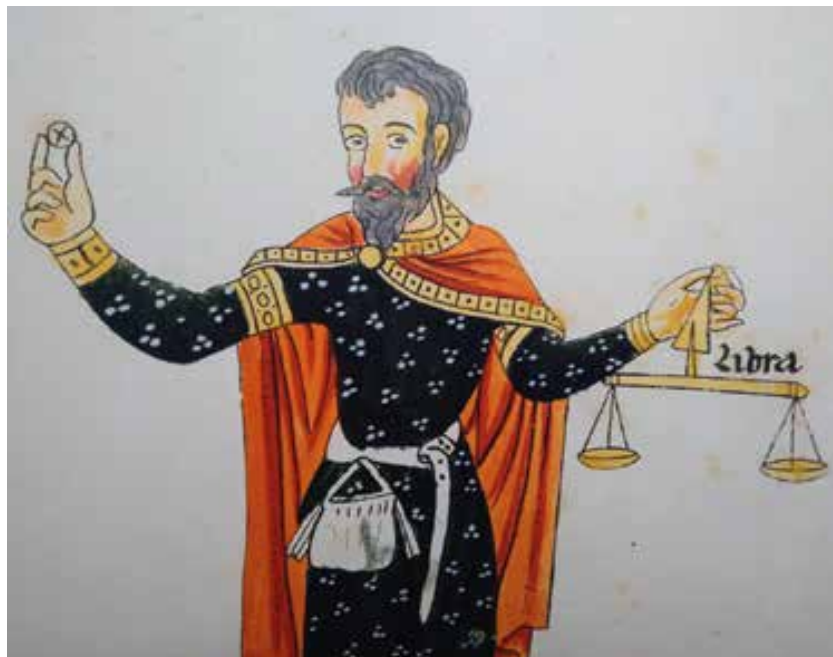

VERSACE

KUIDAS TALLINN-REVAL RIKKAKS SAI HANSA HIILGUS

Kuidas keskajal rikkus sündis

Ajaloomuuseumi näitus annab vastuse küsimusele, miks näeme praegu vanalinnas keskaegseid ehitisi, kirikuid, kaitsetorne ja muid mälestisi nii tänaval kui ka muuseumides. Tänu asendile toorainerikka Venemaa ja töõndusliku lääne vahel toimus Revali kaudu suuremate keskuste vilgas kaubandus. Hansa oli kaubalinnade liit ja ettevõtlike kaupmeeste ärisuhtel põhinev võrgustik. Tänu kontinenti katvale äriiniistikule saabusid siia Lissaboni sool, Valencia lüster-nõud, Flandria kangad ja Novgorodimaa karusnahad, vahast, hobedast ja muudest kaupadest kõnelemata. Kaubandus tähen-das jõukust nii ettevõtjale kui ka tema kodulinnale. Rikkusega aga kaasnes võim ja kuulsus. Näituse keskmes on kaupmees, kelle elukaart jälgides saab aimu hansasüsteemi olemusest. On sümboolne, et näitus toimub Suurgildi majas, kaupmeeste esindushoo-nes, mis on Hansa hiilguse tunnistaja ja ärihoonete pärl.

► **The Splendour of the Hanseatic League: How Wealth Was Made in the Middle Ages** invites visitors to follow the merchant's journey and explore the rise of Hanseatic prosperity. Featuring rare artefacts and striking finds from Hamburg and Riga, the exhibition is fittingly held at the Great Guild Hall—Tallinn's historic center of merchant life and Hanseatic glory. Tallinn owes much of its current character

to its medieval roots, still visible in its streets and museums. Thanks to Livonia's prime location between resource-rich Russia and the wealthy West, cities like Tallinn, Tartu, and Riga became key Hanseatic trading hubs. The Hanseatic League—an alliance of mostly German-speaking cities—stretched from London to Novgorod, connecting Europe through trade. This vast network brought

salt from Lisbon, textiles from Flanders, furs from Novgorod, and much more to the Baltic. With trade came wealth, power, and a shared culture that shaped towns across the region. At the heart of this system were the merchants—skilled, knowledgeable, and worldly. They mastered trade, currency, and information while serving as cultural ambassadors between cities.

SUVEŠANSS: ÖÖGALERII SEEGIS

Sel suvel on külastajaile avatud fotomuuseumi öögalerii seek (Väike-Päasukese 5) Alyona Movko-Mägi isikunäitusega „Soo“ Galerii Tornimäel esitleb end Eestis ainulaadses öögalerii vormis, mis on suvel avatud hilistest õhtutundidest uue päeva esimeste tundideni: 20.00–02.00.

Alyona Movko-Mägi isikunäitus „Soo“ on muutnud kivise südalinna-nurga korraga mitmeti mõjuvaks, ootamatuid seoseid põimivaks kogemusruumiks. Neli tonni turvast ja haprad kunstiohjektid on siin ühendatud Eestis ainulaadse tehnilise võimalusega vaadata videokihiti-de sisse, ning Maksim Adeli mõjusa helikujundusega. Näitus seob keha ja kehalisuse maastikuga, vaadeldes sood kui paika, kus kehad, lood ja ajalugu talletuvad kihiti.

► **The Seek gallery** (Väike-Päasukese Street 5) of the Museum of Photography displays SOO, a solo exhibition by Alyona Movko-Mägi. The exhibition invites visitors on a poetic and sensorial journey through a landscape where body and nature are inseparably entangled. SOO awakens differently at night—more quietly, more mysteriously. For the first time in Estonia, the gallery will open as a Night Gallery, giving visitors the chance to experience this environment in its most atmp-spheric form.

PULSS tutvustab Tallinna kajastavaid uudisraamatuid

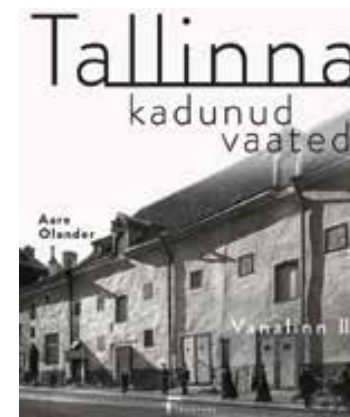
Aare Olander

KUIDAS ON MUUTUNUD TALLINNA LINNAPILT 200 AASTA JOOKSUL?

Tallinna kadunud vaated. Vanalinn II

Aare Olander

Vanalinna kadunud vaadete mullu ilmunud raamatule on lisandunud teine osa. Aare Olanderi tänuväärne töö mahukas kahes köites on ole-masoleva pildimaterjali olulise osa kokkuvõte. Raamatust leiab üle-vaated Tallinna vanalinna tänavate muutumisest viimase 200 aasta jooksul. Esimene köide keskendus vanalinna lõunaosale, teine hõl-mab Raekoja platsi ja põhjapoolse vanalinna (Nunne, Laia, Pika, Vene, Uue ning Aia tänav, püha Miikaeli ja püha Katariina kloostriid, Skoone bastioni ja Tornide väljaku). Aastail 1860–2024 tehtud fotosid täienda-vad fassaadijoonised, välisvaated ehitusprojektidest ning 19. sajandi maalid, akvarellid ja joonistused. Tekstid tutvustavad hoonete ehituslugu, arhitekte, tuntumaid omanikke ja kasutusotstarvet.

AVAMEELNE SISSEVAADE

Unustusehõlma vajunud maailmad

Theophile Bodisco

Raamatust leiame Tallinnas sündinud autori mälestusi vara-seimast lapsepõlvest kuni tema põgenemiseni Saksamaale 1918. aasta detsembris pealetungivate enamlaste eest ajal, kui vana Baltisaksa maailm lõplikult hävis. Teekond viib meid lisaks Tallinnale ja Eestimaaile ka Liivimaale, Venemaale ja esimese maailmasõja eelsesesse Euroopasse.

Väljapaistev Balti või pigem Eesti-Saksa naiskirjanik Theop-hile Bodisco (1873–1944) kirjeldab eluolu ja inimesi ning selle taustal enda arengut oma põlvkonna ja ühiskonnakihi kohta haruldaset avameelselt. Raamat loob kütkestava pildi naiskirjaniku põnevast kujust tollases pigem meestemaa-ilmas ning ühtlasi keskkonnast, kus ta elas ja mida kujutas aastatel 1913–1924 ilmunud romaanides. Raamatu muudab veelgi eriliseks autori suurepärase vaatlemis-, üldistamis- ja jutustamisoskus, tema ausus iseenda ja teiste vastu ning hoopis teistsugune vaatenurk kui see, mida näeb meesauto-rite loomingus.

Foto: Arno Mikkor

JUUBELINÄITUS „ALGUS. EESTI MEREMUUSEUM 1935–1940“ LENNUSADAM

12.05.2025–11.01.2026

90 aasta pikkust seilamist tuleb väärilt tähistada!

Sihtasutis Meremuuseum sündis meremeeste soovist talletada oma meremeheelu ja -seikluseid. Kuna aga kõik merekarud suured kirjanikud ei olnud, siis otsustati hoopis üks muuseum kokku tuua. Juubelinäitusega „Algus“ heidame pilgu muuseumi sünniaegadesse, aastatesse 1935–1940.

JUBILEE EXHIBITION „THE BEGINNING. ESTONIAN MARITIME MUSEUM 1935–1940“

Seaplane Harbour

12.05.2025–11.01.2026

After ninety years of sailing, a grand celebration is only fitting!

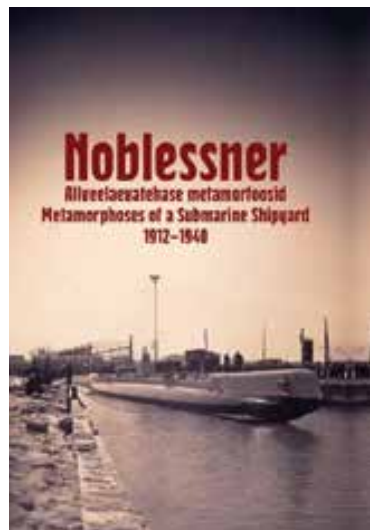
The Maritime Museum Foundation was established by sailors who wished to collect and document their lives and adventures as seafarers. However, as not all sea dogs were skilled writers, they chose instead to create a museum. The jubilee exhibition „The Beginning“ looks back at the years 1935–1940 when the museum was born.

NOBLESSNER PILTIDES

Noblessner. Allveelaevatehase metamorfoosid 1912–1940

Arto Oll, Urmas Dresen, Andres Eero, Henry Kuningas, Tõnis Liibek

Kiiresti areneva Noblessneri asumi ajaloost on ilmunud raamat, mille alus on Eesti meremuuseumi kogusse jõudnud ainulaadne fotoalbum, mis jäädvustab Noblessneri laevatehast aastail 1913–1916. Fotodelt leiab hulgaliselt tehasehoonete rajamise, allveelaevade ehitamise, õnnistamise ning piduliku vettelaskmise vaateid. Raamat käsitleb tehase algusaega, Eesti tööstusarhitektuuri 20. sajandi esimesel poolel ja sel ajal tehases tegutsenud nimekamaid ettevõtteid. Raamatu lõpulehekülgedel avanevad Noblessneri tänapäevased vaated.

KUULSA KOGE LUGU

Kadriru koge. Vraki teekond merepõhjast muuseumi

Koostanud Maili Roio, Eva-Maria Maiste

Kaante vahelt saab esimest korda põhjalikuma ülevaate laevavraki avastamisest, taustast, ehitusest, leidudest, konserveerimisest ja eksponeerimisest. Kadriru koge avastamine on oluline tähis Eesti merearheoloogias ja märgiline leid Tallinna kui hansalinna ajaloos. See keskagegne kaubalaev, mille jäänused leiti Kadriru alt ehitustööde käigus 22. mail 2015. aastal, on pikisilmi oodatud leid.

THE ART OF SIMPLICITY

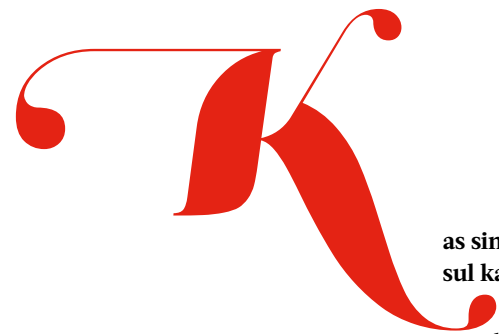
Discover the Y8 at yyachts.de

Alisson ja unistused

ALISSON KRUUSMAA (sünd 1992) on Eesti helilooja, kes on pälvinud oma loomingu eest tunnustust ja juba pärjatud nii, et võiks vast varsti juba loorberitel puhata. Paistab siiski, et Pärnust pärit piigal on veel palju unistusi ellu viia nii loomevallas kui ka päriselus!

Küsis:: Tõnu Pedaru
Vastas: Alisson Kruusmaa
Fotod: Veljo Poom
Jumestaja: Keilin Kangur "RA'HE Makeup/ rahemakeup.ee"
Ehted: Patrick Soome

Kas sind kutsuvad kõik Alissoniks või on sul ka hüüdnimi?

Oleneb, kuidas keegi on harjunud. Hüüdnimed on olenevalt eluperioodist, keskkonnast ja inimestest muutunud. Kõige sagedasem ja oma-sem on Ali, ent üks lemmikutest on õpingute ajast Eesti muusika- ja teatriakadeemias külge jäänud Big Al: kohe tekib tunne, nagu oleks mõne cool'i satsi liige. Orkestrantidest sõbrad hüüavad vahel mind kui heliloojat naljatledes Bossiks.

Oled mõnda aega pununud viisikest, mis kõlab avalikkuse ees Pärnu muusikafestivalil. Kas on see pala nüüd valmis ja mis see siis on?

Jah, teos on valmis ja kirjastusele, dirigendile ning orkestrantidele üle antud. See on Pärnu muusikafestivali tellimusel sümfooniaorkestrile loodud uudisteos, mis kõlab festivali lõppkontserdil avaloona. Minu jaoks sai see lugu alguse ammusest unistusest komponeerida oma esimene valss. See mõte on mind aastaid saatnud ja teose algidee on olnud nii vormilt kui ka sisult pidevas muutumises, kandudes kord valsist kaugemale ning tulles seejärel taas tagasi. Kui avanes võimalus luua teos Paavo Järvile ja Eesti festivaliorkestrile, teadsin, et just see on hetk, mil kunagine unistus teoks teha. Nõnda sündis „Valse lente“: justkui aeglane tants, mis tasahilju kõigub valguse ja varju piirimal, püüeldes alati helguse poole.

Kelleks sa lapsena või koolitüdrukuna saada tahtsid? Ikka ju sellised mõttesähvatused käisid? Heliloojaks, saan aru, hakkasid end sättima pigem juba muusikakooli soovitusse peale?

Peamiselt mäletan, kelleks ma kindlasti ei tahtnud saada – muusikuks. Seejuures ei olnud mul mitte ühtegi otsest põhjust. Lihtsalt tunduski täiesti arusaamatu erialavalik. Alles gümnaasiumi lõpus mõistsin: see on suur väärtus, et olin alates lasteaiast muusikat õppinud ja sellele kogu teadliku elu pühendunud.

Kui Pärnu muusikakooli tollane direktor Karin Veissmann soovitas heliloomingu peale mõelda, hakkasin valmistuma muusika- ja teatriakadeemia sisseastumiskatseteks. Muide, mind ei võetud esimesel korral heliloomingu erialale vastu. Proovisin aasta pärast uuesti ja läks õnneks.

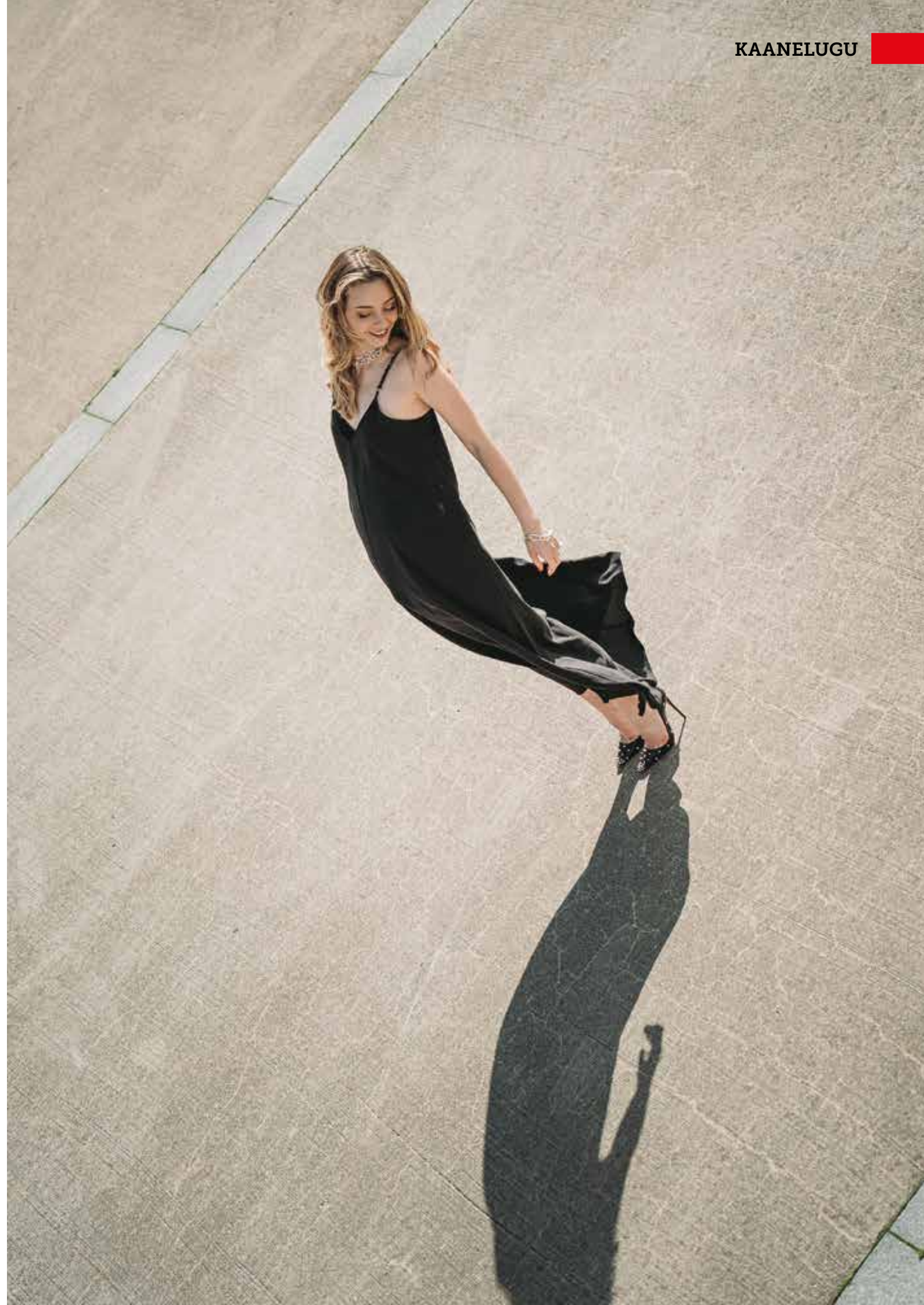
Väljaspool muusikat on mind alati huvitanud keeled, eriti prantsuse ja itaalia keel. Samuti diplomaatia ja rahvusvahelised suhted. Võimalik, et pärast doktoriõpinguid teen muusikas generaalpausi ja harin end mõnel teisel alal.

Oleks sobiv vahele pikkida tänapäevane tüüpüksimus, mis mõtted sul AI tulekuga on? AI apokalüpsis, et kaotad töö ja pead hakkama näiteks torumeheks. Kas see hirmutab?

AI kohta arvan, et mingis kontekstis on see kindlasti hea abivahend, kui osata vastutustundlikult ja targalt kasutada. Siiski ei usu, et see päriselt mis tahes loojatelt-autoritelt töö ära võtaks, sest sel puudub inimlik mõõde ja hingestatus.

Mingi käsitöö või midagi, mida AI ei omandaks, võiks ju olla. Sina teed nootide kirjutamisega kõva käsitööd nagu mungad omal ajal käsikirju ümber kirjutades!

Noodigraafika on heliloojaks olemise kõige keerulisem osa, nii et kindlasti ei.

Alisson orkestriproovis. Foto: Haide Rannakivi

Ilmselt läheksingi õppima neid erialasid, millest just rääkisin. Ennast tundes juhtub see üsna pea.

Ei saa mööda ka küsimusest, mis sinu kõrvale ilmselt juba tüütu kui kärbes. Ehk mehed versus naised muusikas. Avalikkus teab ju tuntud heliloojate-na vaid mehi, kuigi naiskomponiste on ajaloos olnud. Tänapäeval on naisi tegijatena igal alal rohkem kui vanasti. Kas lõpuks saavad naised ka heliloojatena end vabalt kehtestada? Kas siin mehed tugevas konkurentsist kuidagi vastu ka tegutsevad?

Mul on sel teemal kahetised tunded. Ühelt poolt tajun välist survet, et peaksin naisena igal võimalikul hetkel rääkima ebavõrdsusest ja nõudma rohkemat. Teiselt poolt olen tänulik, sest isiklikult olen heliloojana saanud oma ambitsioone realiseerida ja võrdlemisi lühikese ajaga jõudnud suurte tellimuste ning

lavadeni nii Eestis kui ka välismaal.

Ma ei ole kindel, kuivõrd töötatakse teadlikult vastu, kuid olen kogenud, et mida kõrgemalt lendan, seda enam kohtan skeptilisust ja vastupanu. Igati loomulik, et tugevas konkurentsist äratatakse tähelepanu, kui keegi teeb midagi teisiti ja jõuab ühtäkki kaugele, eriti kui see on noor naine keset meeste keskset skeenet. Sageli on sellistel hetkedel esinev impulss end automaatselt pisenada, ent üha enam õpin just vastupidi ruumi võtma ning oma töö üle rõõmu ja uhkust tundma.

Kirjeldasid oma heliloojatööd kord kuidagi kole proosaliselt, et nagu tavaline tööpäev üheksast viieni, ränk rügemine. Saan aru, et noodipaberit täita on raske. Aga kas helid siis ise ei tule, ei lasku kuskilt pilvede vahelt hõljudes, inglite lehvivate tiibade tuuleilist või kosmosest?

IGATI LOOMULIK, ET TUGEVAS KONKURENTSIST ÄRATAB TÄHELEPANU, KUI KEEGI TEEB MIDAGI TEISITI JA JÕUAB ÜHTÄKKI KAUGELE, ERITI KUI SEE ON NOOR NAINES KESET MEESTE KESKSET SKEENET.

Vahel mõtlen ka ise, et helid võiksid lihtsalt hõljudes minuni jõuda. Need hetked on ägedad, kui mõni mõttesähvatus ootamatult tabab või satun soonele ja muusika justkui voolab minu seest välja. Võimalik, et tegemist ongi jumaliku hetkega. Ent usun, et see on siiski seotud tehniliste oskuste, kuulamiskogemuse ja laiemalt ühiskonnas toimuva mõtestamisega. Iga looja kogemus on individuaalne, aga vähemasti minult nõuab komponeerimine esmalt tohutut mõttetööd. Aga mida intensiivsemalt tegelen, seda enam avanevad ka meeled ja siis tundubki nendel kõige magusamatel hetkedel, nagu kõik tuleks isenesest.

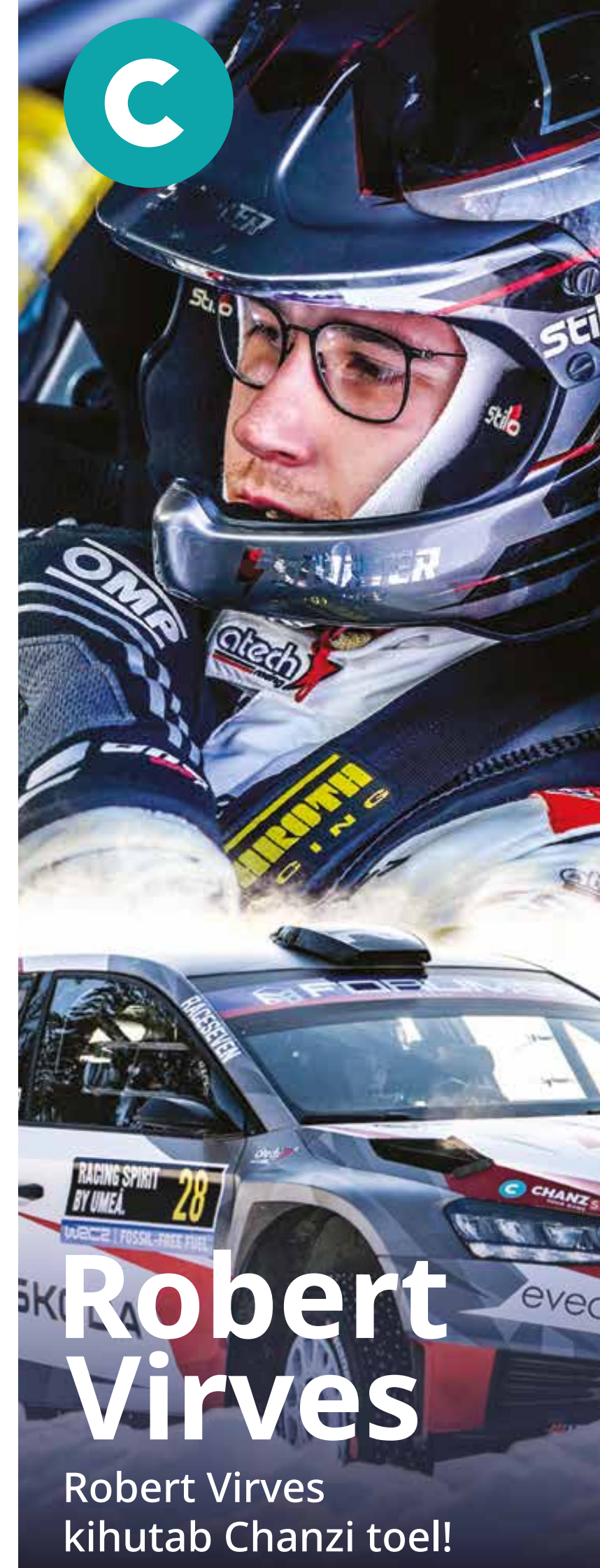
Sul on suur osa töödest tellimused? Eeldan, et sulle jäetakse üsna vabad käed loomiseks? Vahel on ju isegi inspireeriv, kui mingid raamid ette seatakse?

Kõik mu senised teosed on olnud eranditult tellimustööd. Sahtlisse kirjutamise kogemus puudub. Tellimusega kaasnevad enamasti praktilised raamid: teose instrumentatsioon, umbkaudne kestus ja kontserdisaali akustilised võimalused. Vahel harva on ka konkreetne mõte pealkirja või meeleolu kohta, ent enamasti on heliloojal täielik vabadus. Minule mõjub iga etteantud parameeter pigem inspireerivalt. Kui raamid puuduvad, hakkab neid endale ise seadma. See aitab luua teosele fookuse, struktuuri ning dramaturgilise plaani.

Eesti festivaliorkestrile kirjutatud teos on hea näide. Unistuste dirigent, orkester ja saal – tee, mis tahad! Selline vabadus on ühtaegu nii sütitav kui ka pingeline, sest väga lihtne on üle mõelda. Seega alustasin teose pealkirjast: valss eeldab 3/4 taktimõõtu ja lennate võiks viidata ehk pigem rahulikule tempole. Sellest avanes teose tervikpilt ja kogu muusikaline materjal.

Oled rääkinud, et oled suur unistaja, aga peamiselt ikka loomingus. Kas söandad paljastada, on sul heliloomingus mingi eriti rõõgatu, hull ja ultraradikaalne unistus soolas, millega lajutada?

Vastupidiselt ultraradikaalsusele ta-

Robert Virves

Robert Virves
kihutab Chanzi toel!

haksin jõuda just klassikaliste suurvormide komponeerimiseni. Loodan, et lähiaastatel avaneb võimalus teha esimesed katsetused täispika sümfoonia kirjutamisel. Samuti andis möödunud hooajal rahvusooperis esietendunud ballett „Valgus maailma lõpust“ inspiratsiooni, et tulevikus pöörata pilk ka operižanri poole.

Praegu on minu jaoks ehk kõige paeluvam heliloomingu ja sõnateatri omavaheline põimumine, mis eeldab tavapärasest loomeprotsessist lahtilaskmist ning uutmoodi loominguliste väljakutsete lahendamist.

Aga unistaks millestki väljaspool loomingut. Nõukaaajal oli unistuseks korter, suvila ja auto. Okei, see on ju praegugi nii! Või siis telefon. Enamikul ju polnud. Ja võib-olla turismituusik sotsmaale või tossud ja teksad ... Sellest materiaalsest vallast midagi?

Kui pikk see intervjuu võib olla? Nimekiri on ilmselt lõputu, ent eelkõige on materiaalsed unistused seotud siiski emotsiooni või tundega, mida need minus tekitavad. Viimase pingelisema tööperioodi ajal näis kõige suurem luksus olevat üks matcha ja sissehingatav mishetk minu lemmikkohvikus.

Suuremas plaanis olen aeg-ajalt mõtisklenud päris oma stuudiost ja Steinway klaverist. Tulevikus võiks olla ka üks maakodu kusagil Toscana keskosas. Samuti olen suur Eesti kunsti fänn ja hoian mõne kunstniku teostel juba pikemat aega silma peal. Ja mis seal salata: Porsche 911-le ka kätt ette ei paneks!

Või eraeluliselt? Unistad mehest või naisest, lastest, pereelust? Koer-kass? Hamster? Kilpkonn?

Jah, ikka unistan. Sügaval sisimas on alati olnud veendumus, et *I can have it all*. Ma ei ole kunagi uskunud, et tuleb valida töö ja eraelu vahel, teha kompromisse, leppida vähemaga ... Mida aeg edasi, seda enam on kaalu-kauss eraelu poole kaldu. Tajun, et olen suutnud heliloojana luua oma muusikale tugeva vundamendi ega tunne enam vajadust end pidevalt tõestada.

Varem võtsin peaaegu kõik tellimused vastu, nüüd valin hoolikalt ja kir-

jutan pigem vähe, sest päeva lõpuks ei ole mitte ükski noodirida või taktijoon olulisem kui mõni kaaslasega vahetatud loll nali või naerupahvak. Kui elevandiluust tornis ainiti oma enese teostusega tõtt vaadata, kaotab ka looming ja loomine üsna kiiresti mõtte.

Muide, mul oli lapsena kilpkonn, nii et see unistus on juba täide läinud. Praegu unistan ühest väikesest marmortaksist, kellega hommikuti päiksetõusu ajal mööda Weizenbergi tänavat kulgeda.

PRAEGU ON MINU JAKS EHK KÕIGE PAELUVAM HELILOOMINGU JA SÕNATEATRI OMAVAHELINE PÕIMUMINE, MIS EELDAB TAVAPÄRASEST LOOMEPROTSESSIST LAHTILASKMIST NING UUTMOODI LOOMINGULISTE VÄLJAKUTSETE LAHENDAMIST.

Kuidas end laed? Kuidas kõige paremini puhkad? Looduses viibimine, pakuks välja. Mis veel?

Kõige kiiremini aitab laadida kesk-konnavahetus. Olgu see jalutuskäik mere ääres või reis mõnda suurlinna. Just vahetult enne oma suvist esiettekannet põgenengi Kendrick Lamari ja SZA kontserdile Pariisi. Juuli lõpus ootab ees *roadtrip* Garda järve äärde Põhja-Itaalias.

Iga päev aitab puhata liikumine. Hiljuti ütlesin sõbrannale: „Treenin selleks, et alasti hea välja näha.“ Kuid tegelikult on sport ühtaegu nii puhkus kui ka teraapia vaimule. Praegusel kiirel eluperioodil eelistan pigem aeglaseid treeninguid: jõusaal, jooga ja pilates.

Kindlasti ei tasu alahinnata ka inimesi. Kuidagi on elus läinud nii, et mu ümber on erakordselt toetavad ja inspireerivad lähedased, kellega sageli piisab vaid ühest telefonikõnest, et madalseisust välja tulla ning uue energiaga edasi liikuda.

DEAL WITH TALLINN

Oled Pärnust pärit. Kas mäletad oma esimesest Tallinna-käiku? Jäätis loomaaias?

Lapsepõlvkägud Tallinna seostuvad eelkõige Nõmme linnaosaga. Mäletan seda elevust, kui pärast lõpmatuna näivat autosõitu linnapiiril esimesed männid paistma hakkasid. Just see hommi-kupäike läbipaistvas männisalus. Selles oli midagi nii lummatavat ja põhjamaist ning arvasin aastaid, et tahaksin ka ise ühel päeval just Nõmmel elada.

Elad aga Kadriorus. Peaks vast hea asum olema?

Jah, mul on õnn elada Kadrioru südames. Minu jaoks algab kodu juba

keskkonnast. Tahan koduuksest välja astudes näha enda ümber ilu: rahu-likud tänavad, rohelus, muuseumid, kohvikud. Tajun, et see on nii elu-kohana kui ka loominguga tegelemise mõttes hästi inspireeriv ja toetav asum. Seega tagasihoidlik arvamus, et tege-mist on vaieldamatult parima linnaosa-ga, erilised lemmikud on Weizenbergi, Koidula ja Köleri tänav.

Kui vaatad terviklikult linnapilti, mis on sinu meelest Tallinna avalikus ruu-mis hea? Kas sul on mingid lemmik-paigad?

Minu meelest on Tallinna tugev külg eelkõige mitmekesisus. Nii väikse lin-na kohta on siin üha rohkem erilmelisi kvartaleid ja linnaosi, mis on tegelikult

üksteisest vaid minutite kaugusel. Minu lemmikpaigad on kõik mere ääres: Kopli liinid, Noblessner ja Viimsi rannik koos imepisikese Pandju saare-ga. Eriti praeguste suviste päikseloojan-gute ajal.

Kui sul oleks võluviits, mida teeksid siin linnas teistmoodi?

Olen töö pärast elanud nii Amster-damis kui ka Haagis, mistõttu võtaksin esmajoones eeskujuna sealsest infrastruk-tuurist. Kaotaksin tänavapildist kõik renditõuksid, -rattad, -mopeedid ning looksin võrdsed ja turvalised tingimu-sed nii jalakäijatele, ratturitele kui ka autojuhtidele. Ja muidugi lisaksin rohe-lust, rohelust, rohelust.

**TIHEDAMAD
PIKEMAD RIPSMEDE
TUMEDAMAD** juba 4 nädalaga!

MAXEYLASH

Edasimüüjad:

Tallinki laevad ja Tallinki e-pood, Loverte, Macta Beauty, MyLook, Tradehouse, Ideaal Kosmeetika jt

Alisson in Wonderland

ALISSON KRUUSMAA (born 1992) is an Estonian composer whose work has already earned her widespread recognition, enough that she could probably rest on her laurels if she wanted to.

In fact, she has thought about slowing down!

But it seems this Pärnu-born dreamer still has a long list of goals to chase, both in music and in life.

Friends sometimes call her Ali or even Big Al. “My orchestra buddies sometimes jokingly call me The Boss,” she laughs.

Her latest work has just been completed and will premiere at the Pärnu Music Festival.

“This piece started with a long - held dream of mine – to write my very first waltz. That idea has stayed with me for years, constantly evolving in both form and substance. Sometimes it strayed far from a waltz, and then circled right back. ‘Valse lente’ is like a slow dance that sways quietly along the edge of light and shadow, always reaching toward brightness.”

As a child, Alisson never dreamed of being a composer.

“In fact, what I remember most vividly is being absolutely sure I didn’t want to become a musician. Not for any particular reason – it just felt like the strangest career choice imaginable!”

Beyond music, Alisson has always been passionate about languages, especially French and Italian, as well as diplomacy and international relations.

“I wouldn’t rule out taking a general pause from music to pursue studies in another field.”

Is she afraid of an AI apocalypse where artists lose their jobs and have to become plumbers?

“I think AI can definitely be a helpful tool – if used wisely and responsibly. But I don’t believe it will ever truly replace creators or authors, because it lacks the human dimension, the soul.”

She once described composing as a regular 9-to-5 job – hard, gruelling labor. But don’t melodies just descend from the heavens, drifting in on the flutter of angel wings or the echo of the cosmos?

“I often wish they would! And yes, those rare moments when inspiration suddenly strikes – when you hit a creative groove and the music just seems to pour out of you – those moments feel magical. Maybe even divine. But honestly, they usually come after a lot of technical groundwork, listening, and reflecting on what’s happening in the world. Every creator is different, but for me, composing begins with a lot of thinking. The deeper I go, the more open I become – and that’s when it starts to feel like the music is writing itself.”

IN FACT, WHAT I REMEMBER MOST VIVIDLY IS BEING ABSOLUTELY SURE I DIDN’T WANT TO BECOME A MUSICIAN. NOT FOR ANY PARTICULAR REASON — IT JUST FELT LIKE THE STRANGEST CAREER CHOICE IMAGINABLE!

Alisson is a big dreamer. Does she dare to share a wild, outrageous, ultra-radical dream she’s holding onto?

“Quite the opposite, actually – I dream of writing large-scale classical forms. I hope the coming years bring an opportunity to try my hand at composing a full symphony.

The ballet ‘The Light from the End of the World’, which premiered last season at the

National Opera, also gave me the push to explore opera in the future.

Right now, I'm particularly fascinated by the intersection of music and spoken theater. That blend requires letting go of the usual creative process and embracing entirely new challenges."

And how about material dreams?

"How long is this interview allowed to be?" she laughs. "The list is endless – but most of my material dreams are more about the feeling they evoke.

During one especially stressful period, the biggest luxury I could imagine was a matcha latte and a moment to breathe in my favorite café.

In the bigger picture, I've sometimes dreamed of having my studio – and a Steinway piano. One day, I'd love a countryside home in the heart of Tuscany.

I'm a huge fan of Estonian art too – there are a few artists whose work I've been quietly following for a while.

And let's be honest: I wouldn't say no to a Porsche 911 either!"

And personally, does she dream of a soul-mate? A family? A cat, a dog, a turtle?

"Of course, I dream. Deep down, I've always believed: I can have it all.

I've never thought you have to choose between career and personal life, or settle for less.

More and more, my priorities are shifting toward the personal. I feel like I've built a strong enough foundation in my music that I no longer need to constantly prove myself.

I used to accept nearly every commission – now I choose carefully, and I write less. Because at the end of the day, no sheet of music or bar line is more important than time spent with someone you love, a silly inside joke, or a burst of shared laughter. If you spend all your time gazing out from an ivory tower, even creativity starts to lose its meaning.

By the way, I had a pet turtle as a child – so that dream's already been fulfilled!

These days, I dream of a little dachshund to stroll with me through the early morning sun on Weizenbergi Street."

So how does a young composer recharge? What does true rest look like?

"Changing my surroundings always helps me reset – whether it's a walk by the sea or a trip to a big city. Right before my summer premiere, I'm escaping to Paris for a Kendrick Lamar and SZA concert. And at the end of July, a road trip to Lake Garda in northern Italy is calling.

Movement helps me every day. I joked with a friend recently, 'I work out so I can look good naked.' But truly, exercise is both a break and therapy for the mind.

With how hectic life is right now, I lean toward slower workouts: gym sessions, yoga, and pilates.

And of course, people matter. Somehow, I've been lucky to be surrounded by incredibly supportive and inspiring loved ones. Sometimes just one phone call is enough to lift me out of a slump and get me going again." P

Sinu keskaegne seiklus algab Olde Hansast!

Rikaste Kaupmeeste Maja on avatud 365 päeva aastas. Trubaduuriide kaunid palad kõlavad majas K-P kell 18.00-21.00.

Olde Hansa
KESKAEGNE RESTORAN

Vana turg 1, 10140 Tallinna ♦ +372 627 9020
reserve@oldehansa.ee ♦ www.oldehansa.ee

Broneeri rännak keskaegsete
maitsete maailma

Tulevane Kasvuhuone.
Foto: Arhitektuurbüroo Cobe

KRULLI TULEVIK

Arenduses on 10 hektarit, üle 600 korteri, 3000 töökohta büroodes, sündmuste maja, poed, teenused, meelelahutus ja söögikohad, 8-rühmaline lasteaed ja teed, mis on vaid jalakäijate ja kergliiklejate päralt. Ehitus algab 2025. aasta lõpus.

Krulli.co

Tulevane Kasvuhuone.
Foto: Arhitektuurbüroo Cobe

Krulli kvartali taassünd

Põhja-Tallinnas arendatav Krulli kvartal on uusim ja kahtlemata ka ambitsioonikaim arendus linnas. Juba 1899. aastast suurejooneliseks tööstuskompleksiks rajatud kvartal ärkab uuele elule! Kvartali tegevjuht INDREK HÄÄL avab intervjuus Brent Perele linnaruumi arendamise põhimõtteid.

Indrek Hääl. Foto: Annika Metsla

KAS JA MIS MEENUB SULLE OMA MINEVIKUST SEOS KRUULLI KVARTALIGA?

Ma olen kümme aastat elanud kesklinnas, aga Krulli on minu jaoks alati olnud kinnine ala. Teadsin, et seal midagi tehakse, aga puudus igasugune tunnetus ja mul polnud õrna aimugi, kui ägedad hooned seal on.

KUI KEERULINE ON SELLIST ALA INIMESTELE AVADA?

Kaks ja pool aastat tagasi, kui seal alustasin tuli mulle valvur kinnise tõkkepuu juures vastu ja küsis, kes ma olen. Selgitasin talle, et juhin nüüdsest Krulli kvartali arendust. Sain sisse ja sõitsin pisut ringi: seal oli omajagu suuri autosid, tootmist ja igasugu kola.

Sel hetkel taipasime, et loome keskkonda eeskätt inimestele ja midagi on valesti, kui kõikjal on tõkkepuud ja aiad ees. Hakkasime sinna teadlikult elu sisse tooma ja ala avama. Üks võimalus on müüa reklaamide ja plakatitega, teine variant on tekitada asukohast kuvand, meeleolu ja mälestus. Meie valisime teise tee.

Krulli kvartal täna. Foto: Airi Leon

Esimesed kortermajad / The first apartment houses. Foto: Hayashi–Grossschmidt Arhitektuur

KAS SEE, ET KRULLIST SÄILIKS SELGE VISIOON, ON KA PÕHJUS, MIKS TAHATE JUST VANA SÄILITADA?

Jah ja ei. Krullis on viis hoonet muinsuskaitse all ja meil on kohustus need säilitada, mis on õnn ja valu käsikäes. Muinsuskaitse kohustuste täitmine toob lisatingimusi, kuid selle ala võlu ongi need keskkonda põimitud unikaalsed hooned.

Pikale vesternistiilis tänavale saab luua väga palju. Keegi mõtles 150 aastat tagasi välja uhke tootmisala ja nüüd teeme meie pärandist ägeda töö- ning elukeskkonna.

MIS SEAL JUBA PRAEGU ON?

Kogukonnaaed, tennisehall, Krulli maja koos Kota klubi ja restoraniga Sumi, kunstiringid, stuudiod, ürituste korraldamiseks vanad tehasehooned ja palju muud. Teeme koostööd seltskonnaga, kes rikastavad piirkonda ja kujundavad kogukonda.

Huviliste list on pikk, aga keskmiselt oleme enda juurde võtnud kümnest ühe, sest nad pakuvad midagi enam. Planeeringu kehtestamiseni saame seda teha, aga kui ehitusload on käes, peab ürituste osa natuke väiksemaks tõmbama. Arvestatav ruum jääb selleks siiski ka tulevikus. Ma väga loodan, et kujundatud kultuurikiht jääb toimima.

EHK KUI ARENDUS TULEB, SIIS TA EI MUUTU KÕIK BÜROOLIKUKS KESKLINNAKS?

Esimeste korruste tänavaruum avatakse kindlasti teenindusele, restoranidele ja kauplustele. Vahet pole, mis kell siia tuled ja kui vana oled, tegemist leiad ikka. Praegu on Krullis näiteks rulapark ja loodetavasti saame ka rulakultuuri mingil moel säilitada.

Ala suur väärtus on, et see on pooleldi äri- ja pooleldi eluala ehk kui teised ärilinnakud surevad

õhtul välja, siis siin jätkub tegevust ka hiljem.

TÖÖKOHTI TULEB SINNA TÕEPOOLEST. PIIRKONNAS TÄIESTI AINULAADNE KASVUHOONE-KONTSEPTSIOON ON JUBA TÄHELEPANU SAANUD, KUST SEE MÕTE JA MIKS?

Tahame Kasvuhoonesse – Krulli tulevasse peahoonesse – tuua kokku inimesed, kes ehitavad tulevikku. Krulli kvartali asutajate taust on tehnoloogia- ja inseneri, näiteks Taavet Hinrikus on tuntud Wise'i asutamise tõttu ja tahab midagi tehnoloogia- ja inseneri tagasi anda.

Käisime Euroopas teisi sarnaseid hooned vaatamas ja saime aru, et *start-up* maastiku kõva tegijana võiks Eestisse vabalt midagi sarnast arendada. Jõudsime ka koostööni Norsskeni Acceleratoriga ja see andis meile tegemiseks veel enam julgust. Hoone sünnib Taani ja Eesti arhitektide (Cobe ja KOKO) koostöös. Kokku saavad moodne tehnoloogia ja puutarhitektuur koos hoolikalt restaureeritud vanaga.

See hoone oma toidutänavaga, stuudiote ja *pop-up*-poodidega avatakse kõigile.

MIDA KRULLI LÄHITULEVIK ÜRITUSTENA PAKUB?

Praegu on avatud Ukraina kaitsjate näitus „Vapruse nägu. Azovstali alistumatus kaitsjad“, suvel on Tormise kontserdid, sügisel tuleb Disainiöö juubeliüritus ja ettevõtmisi tuleb pidevalt juurde.

MILLAL KORTERID MÜÜKI LÄHEVAD?

Huvi on juba ilmutanud paarsada inimest. Maht ei ole 1. etapis väga suur, ühes kortermajas 23 ja teises üle 40 korteri. Aasta lõpus tuleme välja ka müügiinfo. Kes soovib, võib huvi korral registreerida end meie kodulehel juba praegu.

KRULLI AJALOOST

Kopli tänava ääres suure omanimelise masinatehase asutanud Franz Krull tuli Eestisse 1864. aastal. Esialgu tegutsedes ta Narvas, aastal 1875 müüs Krull ära Narva töökoja ja omandas Tallinas maatüki, kuhu ehitas vasksepatöökoda.

Krull reorganiseeris ettevõtte 1. jaanuarist 1899 aktsionäride ühinguks A/S Franz Krull. Aktsiate põhiosa kuulus Franz Krulli poegadele Franzile ja Gerhardile.

Aktsiaselts omandas Koplis 17 ha suuruse maatüki, kuhu oli kavas ehitada kaheteistkümnest tehasehoonest koosnev kompleks. Projekteerija oli Berliinist kutsutud insener F. Melaun ja Eestimaa kubermanguarhitekt Erwin Bernhardt. Esialgu

jõuti krundile valmis ehitada vaid ühekorraline kontor-projekteerimisbüroo (puidust, hävinud) ja kivist masinaehitus-, sepatööde-, katelsepa- ja malmivaluosakond (neli hoonet krundi tagaosas).

Krulli tehasele kuulus ka suur heinamaa Volta tänava ääres, mis kavatsesi jagada kruntideks. Elamute rajamine lükkus sõja tõttu edasi. Esimese maailmasõja ajal kasutasid tallinlased seda aiamaadena, mis ulatusid Salme tänavani. Krulli tehase läks 1920. aastate alguses pankur K. Scheel & Co kätte, kellele 1922. aastal kuulus umbes 80% aktsiaid. Klaus Scheel oli ka A/S-i Fr. Krull juhatuse liige.

Krulli ettevõtte oli nii esimese maailmasõja lõppedes kui ka kuni 1940. aastani üks suuremaid ja edukamaid Kalamajas tänu ümberkorraldustele, defitsiitsete majapidamiskaupade ja põllutööriistade valmistamisele, aga ka muudele sidemetele, näiteks sai tehase ka sõjaministeeriumi tellimusi, 1920. aastatel ka tellimusi Nõukogude Venemaa vedurite remondiks. Siin ehitati ka trammivaguneid, valati kanalisatsioonikaevude katteluuke ja täideti linna muid tellimusi.

Tehase maa-alal oli 1922. aastaks 35 suuremat või väiksemat hoonet. Suured ümberehitused toimusid tehases 1930. aastatel. Enamik tehasehoonete ehitusprojekte on A. Koppelilt, osa ka diplomeeritud insenerilt Peeter Scheloumovilt. Tehase sisseseade ja töötajad evakueeriti 1941. aastal Kisseljovski linna. Pärast sõda tehase taastati, palju hooned ehitati Nõukogude ajal juurde.

Foto: KOKO arhitektid

Fotod: Rahvusarhiiv

Tulevane sündmustemaja / The future event house. Foto / Photo: KOKO arhitektid

Tulevane Kasvuhoone / The future Kasvuhoone.
Foto / Photo: Arhitektuuribüroo Cobe

REBIRTH OF THE KRULLI QUARTER

Tucked away in Põhja-Tallinn lies the Krulli Quarter – a place where Estonia's industrial past is being reimagined for a vibrant urban future. Its story begins in 1899, when copper-smith Franz Krull brought his expanding metal and machinery company to the district. What started as a workshop soon evolved into one of the nation's most formidable industrial complexes, crafting everything from steam boilers

and locomotives to power plants and agricultural equipment.

The architecture of Krulli tells its tale – Tsarist-era halls whisper of imperial ambition, sturdy limestone buildings mark the days of Estonia's First Republic, while postwar structures echo the pulse of Soviet industry.

Today, the Krulli Quarter is undergoing a dramatic transformation – one of Tallinn's boldest

urban revitalisation projects. At the helm is CEO Indrek Hää, who describes the former industrial stronghold as a once-secluded zone cluttered with fences and relics of a bygone era. "It was closed off," he says, "more barrier than bridge." That's now changing fast.

Guided by a vision of openness and human-scale design, the development team is reimagining Krulli as a welcoming, people-first neighbourhood. Central to this vision is the preservation and adaptive reuse of five heritage-listed buildings – each a brick-and-mortar chapter of the city's story. For Hää, this fusion of old and new is not a constraint, but an opportunity: a chance to build a lively, meaningful environment rooted in industrial legacy and forward-thinking design.

Already, life is returning to Krulli. A community garden flourishes in the shadow of old factories. The Krulli House buzzes with the aroma of fresh pastries from SUMI bakery, while a skate park hums with youthful energy. There's a tennis hall, the KOTA cultural club, and a growing number of art studios, all part of a deliberate push to attract tenants who energise the space and nurture a shared sense of place.

Unlike business districts that fall silent after sunset, Krulli is being shaped as a mixed-use quarter where life flows continuously. Street-level shops, cafés, restaurants, and services will invite residents and visitors alike to linger, explore, and

Krulli kvartal täna / Quarter today.
Foto / Photo: Airi Leon

Tulevane Kasvuhoone. / The future Kasvuhoone. Foto / Photo: Arhitektuuribüroo Cobe

connect – whether it's a quiet morning coffee or a vibrant evening event.

A crown jewel of the redevelopment is *Kasvuhoone* (the „Growth House”) – a striking flagship building designed by Danish and Estonian architects (Cobe and KOKO). It will serve as a dynamic hub for creatives and tech innovators, blending food stalls, pop-up shops, exhibitions, world-class accelerator programs, coworking space and studios in a light-filled, public-facing space.

Even now, Krulli is becoming a cultural magnet. It is currently hosting „The Face of Bravery: The Undeclared Defenders of Azovstal”, a powerful exhibition from Ukraine. Later this year, the Tallinn Design Festival will mark its 20th anniversary with a diverse program unfolding across the Quarter.

With construction set to begin by year's end – and strong early interest in the first residential apartments – Krulli is poised to emerge as a new urban epicentre. It's a place where history and innovation intertwine, where community flourishes, and where Tallinn's future is being forged in the bones of its industrial past.

Tulevane Kasvuhoone / The future Kasvuhoone.
Foto / Photo: Arhitektuuribüroo Cobe

Outdoor Living

SAUNAS ♦ FURNITURE ♦ BBQ

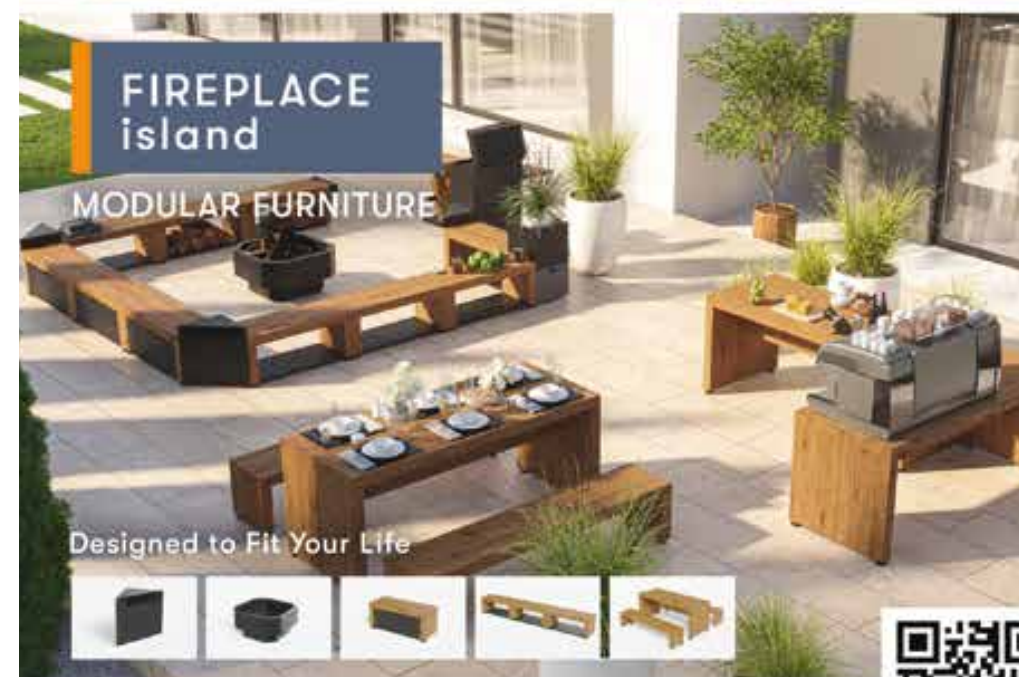
ESTONIAN DESIGN

A SMALL LUXURIOUS EXPERIENCE

360° PANORAMIC VIEW

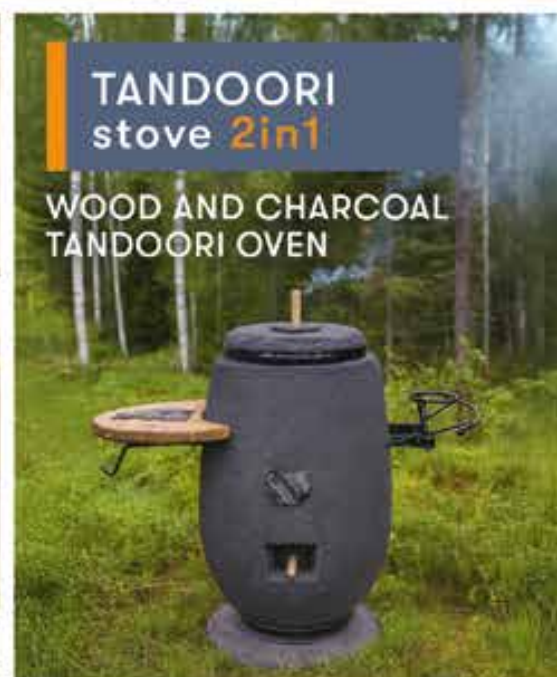
Sauna T2 – Refined space, uncompromised experience. Crafted for terraces, rooftops, balconies and secluded gardens, sauna T2 weighs just 300 kg – light enough to go where traditional saunas cannot. A panoramic window opens the view to the forest, the skyline or the sea, subtly blurring the line between interior and landscape. Installation is seamless, with no foundation required. The design is compact, yet the experience is expansive. Built for two, sauna T2 is a private retreat that invites you to pause, breathe and reconnect wherever you are. Design. Comfort. Freedom.

FIREPLACE island

MODULAR FURNITURE

Designed to Fit Your Life

TANDOORI stove 2in1

WOOD AND CHARCOAL TANDOORI OVEN

GoSauna.eu

ÕHUS ON KULTUURI!!

Kultuurisuvi on siiani olnud kuumem, kui termomeeter minu kodu aknal suudab suvesooja näidata. Neid ridu kirja pannes mõtlen, et ma pole veel lühikesi püksegi jalga saanud. Tavapäraselt selleks ajaks tenniseväljakutel mingi jume peale saanud jalad on valgemad kui Rakvere lihakombinaadi külmuhoones vorstiks saamist ootavad rippuvad seakered.

Kultuuri ja muusikaelamusi pakutakse mitmel rindel ja eri žanrides. Laulu- ja tantsupidu, staadionikontserdid, Kikumu festival Jänedal, Haapsalu bluusipäevad, Pärnu muusikafestival ja kohalike kogukondade taidlejad koguvad sääseparvede rõõmuks rahvast kokku nagu murdu.

Ka teatrirahvas võtab rattad alla, et Eesti eri paigus vabaõhuetendusi anda. Ometigi saavad ka armastatud näitlejad pisut paksemalt võid leivale määrada.

Alles see oli, kui nüüd mälu eelmise aasta septembrisse tagasi kruttida, kui teatrirahvas Toompeal hamletlikke poose võttes paremat palka nõudis. Kaamerad surisesid ja õhtustes uudistes saime lavalemmikutele kaasa tunda. Aga keda me seal ei näinud?

Kultuuriministrit me seal ei näinud. Ilmselt näeme mõnd kõrget kultuuriametnikku Pärnu festivalil, kui mõni auhind või preemia vaja üle anda. Sest, et – kultuur veab majandust! Eks me ole seda hõikelauset ju kuulnud. Korduvalt kuulnud. Aga kas usume?

Hiljuti kurtis mulle üks tuntud filmirežissöör, et Eesti

KULTUURIMINISTRIT ME SEAL EI NÄINUD. ILMSELT NÄEME MÕND KÕRGET KULTUURI-AMETNIKKU PÄRNU FESTIVALIL, KUI MÕNI AUHIND VÕI PREEMIA VAJA ÜLE ANDA. SEST, ET – KULTUUR VEAB MAJANDUST! EKS ME OLE SEDA HÕIKELAUSET JU KUULNUD. KORDUVALT KUULNUD. AGA KAS USUME?

filmi instituudi komisjon keeldus levitoetusest tema juba valminud filmile, millele oldi varem isegi tootmistoetust antud. Äraütlemiskiri kubises lollustest. Lugesin seda ka ise. Eks ametnike plankton on ka kino vallas oksüdeerumisprotsessid käima pannud.

Aga hapnikku, mida kultuur meie järjest väävlirikkamasse keskkonda toob, on ju väga vaja.

Nii nagu lootus kuumema, no ütleme, et vähemalt soojema suve saabumiseks ei kustu, ei kustu ka lootus, et ka kultuuri ükskord väärilt toetatakse. Miskitmoodi on nii ju ka põhiseaduse preambulis kirja, eks? 🇺🇸

Ajakirja PULSS väljaandja
Andres Peets

Von Berg®

WWW.VONBERG.EE

Tähelepanu! Tegemist on alkoholiga. Alkohol võib kahjustada teie tervist.

LUMI JA SUVI

Suvi on Eestis hea aeg eestlastega kohtumiseks, leiab Hispaania suursaadik Eestis härra GUILLERMO CORRAL VAN DAMME. „Suvel näeb õnnelikke eestlasi. Talvel neid ei näe,” lisab saadik, kellele tänavune Eesti suvi jääb tökohustuste poolest viimaseks.

Tekst: Thea Kain
Fotod: erakogu

Suursaadiku esimene kokkupuude diplomaatiaga oli juba pereringis. „Minu onu oli diplomaat, teadsin juba teismelisena, mida see töö tähendab,” meenutab ta. Nii poliitika, reisimine kui ka elamine eri kultuurides huvitas teda juba varakult, nõnda liikuski kõik diplomaatia suunas. „Kui huvid saab tööga siduda ja selle eest veel makstakse, siis on see ju huvide ja töö suurepärase tasakaal,” muheleb suursaadik. Ülikoolis õigusteadust õppinud van Damme leiab, et tal on vedanud, sest juba 28-aastasena sai temast diplomaat. Karjäär on olnud kirev nii geograafiliselt kui ka kultuuriliselt: Ankara, Tansaania, Brüssel. Edasi aeg kultuurivaldkonnas Washingtonis. „See oli oluline aeg,” ütleb suursaadik, „sest USA-s räägib 60 miljonit inimest

hispaania keelt.” Edasi ülihuvitavad tööaastad Kuubal. „Sealt saadud kogemus aitas mul paremini mõista ka Eestit,” nendib suursaadik, sest ka saareriik hakkas just sel ajal maailmale rohkem avanema. Eesti ei olnud aga Corral van Damme jaoks täielik *tabula rasa*, sest ta oli eelnevalt Eestis käinud. Peale selle teadis ta Eestit Jaan Krossi raamatute kaudu, mis tõlgituna juba eelmise sajandi kaheksakümnendatel talle kättesaadavad olid.

ILMAST JA MAITSETEST

„Eesti kohta olin kuulnud Eesti talvest, aga üks asi on teooria ja teine, kui elad selle sees,” rõhutab suursaadik. Ka valgete ööde tähendus sai selgeks alles juuninädalatel kohapeal. Kuigi saadik möönab, et vanemaks saades ei jää uus keel enam nii hästi külge, avastas ta eesti keelest ühe tõeliselt kauni sõna. „Avastasin enda jaoks sõna „lumi”, mis on talve kõige kaunim osa lume enda kõrval,” ütleb ta ja nendib: „Seda on ka kerge hääldada.” Nii et kohalik talv ei ole ühemõtteliselt ega ühemõtteliselt kole aeg.

Hispaanias muidugi toimub suurem osa elust väljas, tänavatel. Ka talvel! „Me istume siis tänavakohvikutes mantlites,” muheleb ta ja tunnistab, et

sellisest tänavaelust tundis ta siinses talves vahel veidi puudust. „Lapsena meeldis mulle süüa tänavakastaneid, mille grillimissuits levis üle linna.”

Eesti maitsetest rääkides tunnistab suursaadik, et temale meeldib lõhe ja must leib. „Muhu leib on maitsev, aga seda ei saa liiga sageli süüa, sest see on magus,” nendib saadik, kiites aga: „On väga tore, et kohalikud restoranid küpsetavad oma leiba!” Lisaks avastas saadik siin enda jaoks värsked marjad, öeldes lisaks: „Eriti aga armastan kohalikku mett!”

REISISOOVITUSI

Muidugi kutsub suursaadik eestlasi Hispaaniat avastama, sest suur maa ja aja jooksul kuhjunud eri kultuurid tekitavad uskumatult rikkaliku mitmekesisuse. Saadiku abikaasa näiteks pärineb Hispaania loodeosast Galiciast. „Seal käime igal aastal, see on eriline, ülitore paik,” ütleb ta, isikliku soovitusena märgib ta Cádizit. „Valencia on imeline, mitte liiga väike ega liiga suur, Madridis on hea vaib, praeguseks küll aga juba turiste täis,” nendib saadik, lisades aga, et kindlasti tuleks minna Salamancasse ja Burgosesse ning Põhja-Pamplonasse. „Kokkuvõttes on meil veidi Itaaliat, on Vahemerd, on Kanaarid ja Balearid, on järved ja kõrb,” ütleb ta. Eestis on kõrgemad kohad Otepää lähedal, Hispaanias on mäed. „Ma saan hästi aru, miks eestlastele Hispaanias meeldib,” naerab saadik.

JÄÄV JA MUUTUV

Guillermole meeldib muusika, aga ta tunnistab, et aina rohkem see, mida ta kuulas oma nooruses. Eestis leidis ta enda jaoks Arvo Pärdi loomingut, milles on igaviku mõõdet. Nii tänast päeva tunnetades kui ka tulevikku vaadates mõtleb suursaadik, et meie eluring on väga kiire: „Tundub, et aegamööda muutub kõik ühetaoliseks, kõik muutub tooteks. Kardan, et AI muudab selle veel halvemaks.”

See on midagi muud kui eri rahvusest inimeste sarnasused. Näiteks leiab ta, et ka Põhja-Hispaanias on vähe inimesi nagu Eestis, seal tegeletakse põllumajandusega ja inimesed ka räägivad vähem, on otsekohesed nagu eestlasedki!

EESTI SUVENIIRID

Sel suvel lahkub suursaadiku Eestist. Kaasa võtab ta suurepäraseid kogemusi: „Siin olen aru saanud Eesti kultuurist, võitlusest maa ja keele eest. Võtan kaasa sõprussidemed ja mälestuse imekaunistest päikeseloojangutest. Siis on valgus palju pehmem ja muutub lausa kuldseks.” Lemmikutest toob ta esile Eesti põhjaranniku Lahemaa, Käsmu ja Võsuga. „Isegi Narva meeldib mulle, mitte kui linn, aga see on huvitav paik külastamiseks,” lisab ta.

Hispaanlastele meeldib siin loodus. „Maist-septembrini on kaunis aeg,” märgib saadik. Peamiselt ju Tallinnas olles käis suursaadiks

Hispaania suursaadik Eestis, Guillermo Corral van Damme, andis 2021 aasta augustis Eesti Vabariigi presidendile, Kersti Kaljulaiule üle oma volikirjad.

jooksma ja jalutama mere ääres: sadamast Piritani ja Kadrioru. „Väga meeldib! Viimsi on tore, Rohuneeme, Kopli. Rotermann on väga hea linnaõhkkonnaga, samuti Telliskivi loomelinnak,” nimetab ta oma meeliskohti. Telliskivis oli tema lemmik raamatukauplus Puänt. Saadik ütleb: „Mul oli väga kahju, kui see ukseid sulges. Küll väheste raamatutega poekene, see-eest väga personaalse suhtlemisega. Pood, mis ei kuulunud suurtesse kettidesse.”

AARE KAAANTE VAHEL

Ka suursaadik jätab Eestisse ühe oma raamatu, mille on eesti keelde tõlkinud Kai Arelaid. Kirjastuse Varrak välja antud teos on üks vähe-seid graafilisi romaane „Musta luige aare”. Selle Eesti koomiksikultuuri arendava teose kunstilise külje kujundas Paco Roco ja koos räägivad nad

seiklusjutu, kuidas Hispaania sai tagasi 19. sajandi alguses uputatud laeva aarde. „Raamatu üks sõnum on, et mälestuste säilitamine on väga väärtuslik,” ütleb selle kohta suursaadik, kes aarde enda säilitamise ajal aitas sellele kaasa kultuuri-nõunikuna Washingtonis.

Isiklike kogemuste pinnalt kirjutatud seiklusjutu kõrval annab Guillermo Corral raamatus peenelt edasi ka rahvusvahelise diplomaatia argipäevarutiini ja hillitsetud glamuuri.

„Pärast lahkumist jääd ikka seotuks selle maa-ga, kus oled olnud mitu aastat,” ütleb Guillermo Corral veidi mõttlikult, lisades veel: „See on meie elukutse ilus, aga ka keeruline osa.”

Summer, Estonia, and Farewell: Reflections from Spain's Ambassador

Summer is a great time to meet Estonians, says Spain's Ambassador to Estonia, Mr. Guillermo Corral van Damme. “In summer, you see happy Estonians. In winter, you don't,” he adds with a smile. This summer will be his last in Estonia, as his diplomatic posting comes to an end.

The ambassador's first encounter with diplomacy came within his own family. “My uncle was a diplomat, so I already knew as a teenager what the job involved,” he recalls. Politics, travel, and life in different cultures had fascinated him from a young age, so a career in diplomacy felt like a natural path. “When your work aligns with your interests — and you get paid for it — it's the perfect balance,” he says with a grin.

Trained in law at university, van Damme considers himself fortunate to have become a diplomat at the age of 28. His career has been rich and varied — both geographically and culturally — taking him to Ankara, Tanzania, Brussels, and later to the cultural sector in Washington, D.C. “That was a crucial time,” he notes. “There are 60 million Spanish speakers in the U.S.”

Later came a fascinating chapter in Cuba. “That experience helped me understand Estonia better,” the ambassador reflects, explaining that Cuba, like Estonia in earlier times, was in the process of opening up to the world. Estonia was not entirely unfamiliar to him; he had visited before and had read Jaan Kross's novels, which had been available in Spanish translation since the 1980s.

ON WEATHER AND FLAVORS

“I had heard about Estonian winters, but theory is one thing — living through it is quite another,” the ambassador emphasizes. The meaning of the white nights only truly hit home during the long June evenings. Though learning new languages gets harder with age, he discovered one particularly beautiful word in Estonian. “I found the word lumi (snow) — the most beautiful part of winter besides the snow itself,” he says. “And it's easy to

pronounce.” So, winter here isn't just dark and dreary — it has its own magic.

In Spain, life mostly happens outdoors — even in winter. “We sit in street cafés wearing coats,” he chuckles, admitting that he sometimes missed that lively street culture during Estonia's colder months. “As a child, I loved eating roasted chestnuts on the street — the smoke would spread across the whole city.”

When it comes to Estonian cuisine, the ambassador says he enjoys salmon and black bread. “Muhu bread is delicious, though a bit sweet to eat often,” he remarks, adding, “But it's great that local restaurants bake their own bread!” He also discovered the joy of fresh berries in Estonia and adds, “And I absolutely love the local honey!”

TRAVEL TIPS

Naturally, the ambassador encourages Estonians to discover Spain. The vast country, with its rich layering of diverse cultures over time, offers incredible variety. His wife is from Galicia in the northwest of Spain. “We go there every year — it's a very special, wonderful place,” he says. As a personal recommendation, he highlights Cádiz. “Valencia is amazing — not too big, not too small. Madrid has a great vibe, though now it's full of tourists,” he admits, adding that Salamanca, Burgos, and Pamplona in the north are must-sees. “Altogether, we have a bit of Italy, the Mediterranean, the Canary and Balearic Islands, lakes, and deserts,” he says. “In Estonia, the highest hills are near Otepää. In Spain, we have mountains. So I fully understand why Estonians love Spain,” he laughs.

WHAT LASTS AND WHAT CHANGES

Guillermo is a music lover, although he admits he now listens more and more to what he enjoyed in his youth. In Estonia, he discovered the music of Arvo Pärt, which he feels holds a sense of timelessness. Reflecting on today and the future, the ambassador remarks, “Our life cycle has

become very fast. Everything seems to be turning into a product. I fear that AI will only make this worse."

This concern is different from recognizing similarities between people of different nationalities. He finds that people in northern Spain — much like in Estonia — are few in number, involved in agriculture, more reserved, and direct in their communication.

ESTONIAN SOUVENIRS

This summer, the ambassador will leave Estonia, carrying with him many wonderful experiences. "Here, I've come to understand Estonian culture and the struggle to preserve your land and language. I'll take with me friendships and the memory of stunning sunsets, when the light becomes soft and golden," he says. His favorite spots include Estonia's northern coastline — Lahemaa, Kõrre, and Võsu. "I even like Narva — not as a city, but it's an interesting place to visit," he adds.

Spaniards appreciate Estonia's natural beauty. "May to September is a lovely time," the ambassador notes. Living mostly in Tallinn, he enjoyed running and walking by the sea, from the port to Pirita and Kadriorg. "Very pleasant! Viimsi is great, Rohuneeme, Kopli. Rotermann has a great

city vibe, and so does Telliskivi Creative City," he says. In Telliskivi, his favorite place was the Puänt bookstore. "I was sad when it closed. It was a small shop with a limited selection, but highly personal. Not part of a big chain," he says.

A TREASURE BETWEEN COVERS

The ambassador also leaves behind a piece of himself in Estonia: a book he authored, translated into Estonian by Kai Aarelaid and published by Varrak. The Treasure of the Black Swan is one of the few graphic novels available in Estonian. Illustrated by Paco Roca, it tells the adventure story of how Spain reclaimed the treasure of a shipwreck from the early 19th century. "One of the book's messages is that preserving memories is deeply valuable," says the ambassador, who, while serving as a cultural attaché in Washington, played a role in preserving the real treasure the book is based on.

Blending personal experience with diplomacy, Guillermo Corral subtly weaves the everyday routines and quiet glamour of international diplomacy into his adventure tale.

"After leaving a country where you've spent several years, you always remain connected to it," Guillermo Corral reflects. "That's the beautiful — but also difficult — part of our profession."

MUTTI MERKEL

VABADUS. MÄLESTUSI AASTATEST 1954–2021
ANGELA MERKEL

Ei mingit kahtlust, kes on lähiaja Euroopa mõjukaim riigitegelane. Möistagi Angela Merkel, kõige kauem ametis olnud valitsusjuht Euroopa Liidus. Poliitik, kelle sakslased tema oleku ja valitsemistili tõttu ristasid Mutti ehk Mamma Merkeliks. Enam-vähem samas stiilis on ka tema mälestusraamat: põhjalik, rahulik, ratsionaalne ja vaoshoitud. Vaid üksikutes kohtades läheb Merkel pisut teravamaks.

„Vabadus“ on tasakaalukas poliitautoportree, milles Merkel kaitseb ja põhjendab oma poliitilisi otsuseid. Lähiajaloo huvilisele on see kohustuslik lugemine. Paraku teab lähiajaloo huviline ka seda, et Merkeli paleuseks olevast rahulikult ja stabiilsest Euroopast oleme kaheksa sajandit kaugel kui Angela Ida-Saksamaal möödunud noorusajal.

HEAD ISU!

MIDA MA SÕIN ÜHE AASTA JOOKSUL
STANLEY TUCCI

Miks peaks kellelegi korda minema, mida üks prillidega mees söi? Aga miks ka mitte, kui see prillidega kiilaspäine mees on Stanley Tucci, hinnatud näitleja ja režissöör ning lisaks veel tuntud gurmaan ning söögikultuuri edendaja.

Toit ei ole Tucci jaoks lihtsalt kõhutäis kaloreid, vaid kirg, elustiil ja traditsioonid. Ta ei keskendu pelgalt mekkidele ja kogustele, vaid räägib söögiga seotud peresidemetest, sõprusest, mälestustest ja elamustest. Kohustuslik lugemine ja naulimine kõigile, kes oskavad lugu pidada tõeliselt heast toidust.

ÜLBE LOODER

LOLLPEADE LIIT
JOHN KENNEDY TOOLE

„Lollpeade liit“ on ilmselt kõige jaburam ja naljakam raamat, mis viimaste aastate jooksul eesti keeles ilmunud. Muidugi juhul, kui teile meeldivad absurd, grotesk ja üle võlli huumor, „12 tooli“ ja „Švejk“ ning olete vaba poliitkorrektsuse kammitsaist. Raamatu peategelane Ignatius Reilly on paks, ülbe ja haritud looder. Don Quiote võitles tuuleveskitega, kuid moraallitu moraaliüngri Reilly vaenlane on põlastusväärne moodne maailm ehk kõik, mis teda ümbritseb. „Lollpeade liit“ on küll pööraselt lustlik lugemine, kuid jämekoomika ja absurdihuumori taga on peidus terav sotsiaalkriitika. Ja mis seal salata, meis kõigis on peidus Ignatius. Mõnel rohkem, mõnel vähem.

POLIITIKU ELU

ANDRUS ANSIP.
LASTELASTELE
ÜLO RUSSAK

Eks parim aeg mälestuste heietamiseks ole siis, kui saab lapselapsi põlvel hüpitada. Ehk seetõttu Andrus Ansip oma mälestusteraamatu lastelastele adresseeriski.

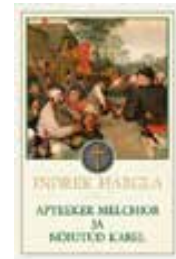
Ansipil kahtlemata on, mida meenutada ja lahti rääkida, olgu need sisepoliitilised kriisid, eurole üleminek, pronksiöö või Euroopa probleemid. Ja seda ta teebki, põhjalikult ja üksikasjalikult. Kui need on ühe endise tipp-poliitiku mälestused, siis selliseid memuaare ma tahaksingi lugeda, võiks üht tuntuimat ansipismi pisut väanates selle raamatu kohta öelda.

MELCHIORID ON TAGASI

APTEEKER MELCHIOR JA NÕIUTUD KABEL
INDREK HARGLA

No andis ikka oodata! Kuus pikka aastat pidid andunud austajad kannatama, enne kui Melchior Wakenstede uurimiste kaheksas raamat lugejateni jõudis. Aastaid on apteekrihäräl turjal juba omajagu, kuid mõistus on tal endiselt terav ja uued väljakutsed ootavad. Sedapuhku tuleb Melchior-vanemal lahendada pundar, kuhu on segatud salapäraseid surmad, nõiutud kabel ja keisrihärä kiri. Melchior-noorem seevastu seikleb endiselt Saksamaal ja nagu salamõrtsukatest oleks vähe, jahib teda veel karmim vaenlane. Põnevust, pinget ja ootamatuid pööreid jagub ka selles raamatus kuhjaga, laipu ja saladusi ka. Aga eks need ole ka põhjused, miks Melchiorisari on nii menukas.

SÕBRAD PAGULASED

MINU SÕBRAD
HISHAM MATAR

Araabia kevad ning Liibüa kodu-sõda tunduvad juba kauge minevikuna. Liibüast pärit tunnustatud kirjaniku Hisham Matari esimene eesti keelde jõudnud romaan „Minu sõbrad“ tuletab toonaseid sündmusi meelde ja pakub lisaks Liibüa ajaloo lühikursusele ka teistsugust vaatenurka. Raamatu peategelased on kolm noort meest, kes pagesid Liibüast juba Muamar Gaddafi valitsemise ajal. Nende elukäiku ja valikuid mõjutasid nii Araabia kevad kui ka järgnenud kodusõda. Kuigi raamat on Liibüa-keskne, on selles käsitletavad teemad – perekond, pagulus, armastus, poliitika – siiski universaalsed ja üldistatavad ka meile palju lähematele konfliktidele.

JUUTIDE USK

JUDAISMI AJALUGU
MARTIN GOODMAN

Juutide ajalugu on kui üks pikk ja lõputu kannatuste rada. Kõige kiuste on maailma laiali pillutud juutidel õnnestunud hoida alles oma eriline enesetaju ja ühtekuuluvustunne. Religioon on see, mis on aidanud juutidel juutidena püsida.

Martin Goodmani põhjalik raamat annab ülevaate judaismi tekkest ja kujunemisest, selle vooludest ja sektidest, müstikutest ja messiastest. Pressida ühe maailmareligiooni 3000 aastat kogu selle kirevuses kokku umbes 650 leheküljele on tõsine ülesanne, kuid teha seda nii, et tekst on värvikas, loetav ja arusaadav on tõeline saavutus. Igati hariv lugemine, mis aitab mõista ka Lähis-Ida kannatuste rada, mille lõppu ei paista.

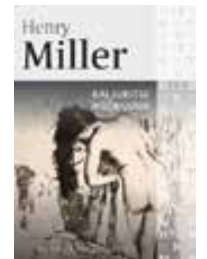

KEELATUD VILI

KALJUKITSE PÖÖRIJOON
HENRY MILLER

Skandaalne, kiimuline, mässuline ja keelatud – nii võiks lühidalt iseloomustada Ameerika kuulsat kirjaniku Henry Milleri pooleldi autobiograafilisi pöörijoonte romaane. Üllatav, kuid raamatu kaht eestikeelsete tõlgete ilmumist lahutab üle 30 aasta. Neist esimene, „Vähi pöörijoon“ kujutas Milleri elu Pariisis, „Kaljukitse pöörijoon“ on tagasivaade tema elule New Yorgis enne vanasse maailma suundumist.

„Kaljukitse pöörijoon“ on elujaatav ja toores mäss ühiskondlike normide ning raamidesse surutud „tavalise elu“ vastu, suutes ka ligi 90 aastat pärast ilmumist šokeerida siivsamat lugejat.

ELLUJÄÄMISE KUNST: kas ettevõtte on küberkriisiks valmis?

Tänases ebastabiilses maailmas ei ole enam küsimus selles, kas midagi juhtub, vaid millal ja kuivõrd me selleks valmis oleme. Ärijätkusuutlikkus on ettevõtte ellujäämise vundament, kirjutab KPMG küberturvalisuse teenuste juht MIHKEL KUKK.

Näiteks võib logistikaettevõtte rahulolevalt tõdeda, et globaalne tarneahel töötab juba ladusalt, kui järsku tekivad probleemid. Järgmisel hetkel seisab konteinerlaev sadamas, sest sadamatöölised on hakanud streikima või on piirkonda tabanud loodusõnnetus. Samal ajal sirvib peadirektor hiljutist raportit ettevõtte süsteeme tabanud küberintsendist. Tegemist on järjekordse lunavararünnaku eriti keeruka vormiga. Kõik ettevõtte andmed olid krüpteeritud, ajakirjandus nõuab vastuseid ja IT-osakond töötab ülekoormuse piiril.

KPMG rahvusvaheliste uuringute põhjal on 90 protsenti ettevõtetest läbi elanud vähemalt ühe küberrünnaku ning 26 protsenti neist juhtumitest pani firma tegevuse ajutiselt seisma. Selles vallas ilmneb ka tehisaru varjupool, kuna süvavõltsingute (*deepfake*) levik kasvatab intsidentide ohtu. Seetõttu ütleb 70 protsenti maailma firmajuhtidest, et nende ettevõtted kavatsesid suurendada investeeeringuid küberturvalisusse, et kaitsta tegevust AI-ga seotud ohtude eest.

Kui organisatsioon seisab silmitsi ootamatusega – olgu see seotud kriitilise personali puudumisega, süsteemirikked, füüsilise kahju või isegi geopoliitiliste sündmustega – siis määrab tema saatuse just võimekus reageerida, taastuda ja jätkata tööd. Tegemist ei ole sugugi ainult kriisijuhtimisega. Nii võrd äärmuslik situatsioon nõuab oskust ehitada vastupidavat, paindlikku ja strateegiliselt juhitud süsteemi, mis ei purune esimese tagasilöögi korral. Ehk räägime ärijätkusuutlikkusest (**Business Continuity Management – BCM**), mis on ettevõtte ellujäämise vundament.

KAOS SAABUB KIIRESTI

Kujutage ette, et ettevõttes on kriisiolukord. Teenused seisavad. Klientide telefonid on punased, meedia ootab kommentaare ja investorid jälgivad tähelepanelikult iga liigutust. Just sellistel hetkedel saab selgeks, kuivõrd oluline on olnud ärijätkusuutlikkuse arendamine. Lähimõeldud taastamiskava, kriisikommunikatsiooni stsenaariumite ning läbiproovitud otsustusahelatega suudab organisatsioon taastuda kiiremini, kui keegi arvata oskaks. Ilma vettpidava süsteemita langetab organisatsioon oma väärtust minutitega ja seda mitte ainult rahas, vaid ka maine ja usaldusväärsuse näol.

Ärijätkusuutlikkus on organisatsiooni DNA ning seda saab kujundada, testida ja tugevdada. Küberturvalisuse tiimi jaoks on esimene samm organisatsiooni äritegevuse mõistmine. Nõustajad ei tule valmis lahendustega. Selleks, et arvestada ettevõtte olemuse ja eripäradega, tuleb organisatsioonile läheneda personaalselt. Meie KPMG-s otsime vastuseid paljudele küsimustele. Milline

Foto Jake Farra

on ettevõtte tegevusmudel? Kus asuvad organisatsiooni kriitilised teenused ja inimesed? Millised sõltuvused eksisteerivad süsteemide, partnerite ja tarneahelate vahel? Alles seejärel koostame hetkeolukorrast tervikliku hinnangu, millele toetudes saame kavandada edasised sammud.

MÄNGIME KRIISIOLUKORRAD KOOS TÖÖTAJATEGA LÄBI

Edasi liigume üheskoos. Loomes strateegia, koostame poliitika ning määratleme vastutusalad. Ja mis muidugi kõige olulisem – harjutame ning mängime kriisiolukorrad läbi, sest kriis ei hüüa tülles. Ainult harjutades saame olla kindlad, et inimesed teavad, mida komplitseeritud olukorras tegema peab. KPMG-l on selles osas eriline lähenemine: me korraldame simulatsioone, mis peegeldavad reaalseid olukordi. Näiteks lunavararünnak, kus töötaja klikib pahaaimamatult lingile, mis viib terve organisatsiooni süsteemi krüpteerimiseni. Simulatsioonides osalejad saavad

reaalajas meilisõnumeid IT-meeskonnalt, päringuid meedialt ning küsimusi juhatuselt ja partneritelt. Nii saame hinnata mitte ainult tehnilist valmisolekut kriisiolukorras, vaid ka juhtimisoskusi ja otsustuskiirust.

Simulatsioon ei lõppe koos harjutusega. Analüütikud koostavad tulemustest raporti, mis ei ole pelgalt kontrollnimekiri, vaid ka peegeldus organisatsiooni küpsustasemest. Aruandest selgub, milliseid probleeme suudeti kriisiolukorras kiiremini lahendada ning millised kommunikatsioonilüngad tekkisid. Raporti tulemuste põhjal toovad spetsialistid välja parenduskohad ning edastavad kliendile soovitusel, mis aitavad kriisiks valmisolekut tõsta.

Tulevikku vaadates peame tõdema, et kriiside hulk ja mõju ilmselt ei vähene. Organisatsioonid, kes mõtleavad ennetavalt, ehitavad vastupidavust ja testivad aegsasti oma plaane, ei lange ohvriks, vaid on turuliidrid ka kriiside ajal.

KÜBERKAITSE.EE

1.

2.

TEST

Sooja saia, mõtelge!

Kas teie kodu lähedal on pagarikoda? Selline tõeline, kust hommikuti levivad värsked küpsetuslõhnad, kust saab kohvi kõrvale värskaid pirukaid ja magusaid saiakesi?

Tekst ja fotod: PULSS

Kui jah, siis soovige endale õnne ja pistke pöske järjekordne palake. Kui ei, siis porisege pisut ja lootke, et millalgi saabub ka teie kodukanti jahuse kuuuga toimekas pagar, kes paneb ahjud huugama enne kukke ja koitu.

Lootma peab, sest kodulähedane pagarikoda on hea elu nurgakivi. Tal-

linnas on neid veel vähe, kuid asjad paranevad silmanähtavalt ja mõnusaide väikesed pagarikodasid tuleb üha juurde.

Pulss käiski otsimas, kus asuvad pealinna parimad pagarikojad. Mitte suured, tuntud ja kesklinnas, vaid pigem sellised, mida võib nimetada kodulähedasteks või kogukondlikeks.

3.

4.

5.

6.

1. SJU TAMMSAARE TEE 137

Mustamäe üks paremini varjatud ja maitsvamaid saladusi on Sju. Rootsi keeles tähendab see sõna seitset, ent mis seos on sel kondiitri- ja pagarikojal Rootsiga? Kaneelisaiaid kindlasti! Ja olgu öeldud, et Sju häbematuult soodsates kaneelisaiaades on kaneeli rohkem kui küll.

Sju asub Mustamäe tagumises otsas, mitte kuigi kaugel Mustika keskusest. Sealt leiab ka kõrtsi, pesumaja ja eksootiliste toidukaupade poe, nii et see on pisemat sorti ärikeskus. Väljas on terrass ja sees pisut ruumi, kuid peamiselt on see koht, kus letist küpsetisi valida.

Pirukavalik on Sjus võimas ja mis peamine, omanäoline. Olete mõnes pagariäris trehvanud vasikasüdame ja marineeritud kurkidega pirukat? Vaevalt. Sjus on täiesti saadaval, kui just pole otsa saanud. Ka lamba-veiselihipirukas on lihtsalt suurepärase. Tainas on väga hea, täidist jagub ohtralt ning liha on mõnusa maitsestatud ja mahlane. Ja maksab see kenadus kõigest 20 senti rohkem kui vasikasüdame oma ehk 2,70. Jah, see pole trükiviga. Kaks eurot ja 70 senti sellise oivalise saialise eest on superhea

hind ja kui neli tükki võtate, saate kotitäie kümnekaga kätte. Kesklinnas küsitaks sellise piruka eest silmagi pilgutamata vähemalt neli eurot tüki ja kiitjaid-sööjaid jaguks. Tuunikalapiirukas ja kanapiirukas maksavad Sjus mõlemad 2,50 ning on samuti väga maitssvad.

Sju soolased pirukad tõstavad lati nii kõrgele, et magusatel küpsetistel läheb raskeks samale tasemele hüpata. Aga siiski, nad saavad sellega hakkama. Sotšnikud (2,50) näiteks kuuluvad pealinna parimate sekka. Mooni-martsi-panirull (2,70) on ka väga kena saiake, mooniterakestega pole kokku hoitud, martsipanimekk on kenasti tunda, saiakest on palju ning šokolaadi ja magusust parasjagu.

Võtke jalad selga või rattad alla ja tuhisega Mustamäele Sjusse! Soovitavalt võimalikult vara, sest siis on pirukad värsked ja valik suurem.

2. MOONIRULL LAHEPEA 11

Isuäratava nimega pagarikoda Moonirull asub Merimetsas Stromka ja Haabersti vahel Kodukahe uusarenduses. Kaardirakendus on selle leidmiselks igati abiks, sest suunavaid silte ja nooli silma ei haka. Miks peakski, kui tegemist kohalikele mõeldud pagarikojaga.

Seest on Moonirull pigem tagasihoidlik: väike ruum, kuhu mahub paar lauakest, küpsetistekoormat kandev lett ning sein ääres ahi ja tainamasin. Istekohti on napilt, kuid kohe ukse taga on suure lauaga istumiskoht, kus kaasaostetut mekutada. Kohvi saab ka, väikesest espressomasinast papptopsi, paras mereranda kaasa võtta.

Leitile mahub tosinajagu saiakestepirukate ridu. Korraga saadaolev valik on siiski pisut väiksem. Hinnatase on Moonirullis kallimapolne: soolased pirukad maksavad nelja euro kanti ja magusate hind jääb vahemikku 2,50 kuni neli eurot. Aga ega see ole ka odavama ruutmeetrihinnaga piirkond.

Juustu-spinatipirukas (4) näeb väga kena välja, kaalu on sel korralikult, täidist priskelt ja mekib suurepäraselt. Sama palju maksev veiseliha-sibulapiirukas on kõigiti korralik ja kvaliteetne saialine, kuid eelmissellega võrreldes pigem tavaline. Kohvikule nime andnud moonirulli saab kaht moodi: lihtsalt niisama (3,50) ja sidrunikreemiga (4). Nurisemiseks aga annab põhjust kreemi ilmselge nappus: seda on saia peal vaid väike torts, millest pirakale saiale jääb väheks.

Kui Merimetsa või Stromka kanti patseerima satute, siis astuge kindlasti Moonirullist läbi. Saiakesed on oivalised.

Sööge saia, rüübake kohvi ja kui olete mõne uusarendatud elamurajooni elanik, siis tundke siirast kadedust. Miks neil on ja meil ei ole?

3. PISTORIA MAGIA TRUMMI 16B

Pistoria Magia pagarikojast on Trummi kandist kaugemal kuulnud ilmselt vähesed. Mis on ka loomulik, sest Trummi piirkond Vana-Mustamäe asumis on üsna eraldatud kant ja Pistoria on ehe kogukonna pagarikoda, mille põhiklientuuri moodustavad kohalikud.

Mitteohalik võib esimest korda Pistoriat otsides pisut segadusse sattuda, sest samas punase tellisvoodriga maja ühes otsas kuulutab suur silt Europagarit. Ärge laske ennast sellest segada, otsitav asub hoone teises otsas.

Kundede teenindamiseks mõeldud ruumi osa on väga väike ja uksest välja ulatuva järjekorra tekkimiseks pole kuigi palju inimesi vaja. Kohvitassi ja küpselistega saab siiski istuda väliterrassil, aga rõhuv enamik klientidest on siiski kaasaostjad.

Pistoria asub küll linnaservas, kuid hinnatase on eeldatavast pisut kõrgem. Pirukad maksavad nelja euro kanti ja magusad saialised enamgi veel.

Lihapirukas (4) on korralik pontsakas poiss, täidist piisavalt ja peale riputatud seemned annavad kerget krõbinat juurde. Ka juustu-karulaugupirukas on maitsev, kuigi laugu äkilisust võiks pisut rohkem tunda olla. Pohla-martspanisaiake (4) on suur, priske ja raske. Ja oi kui magus! Suhkur läheb sutsti otse vereringesse ja paraku tapab ära nii martspanimeki kui ka pohlade hapususe. Šokolaadisai (4,50) on samasugune: suur, priske ja pumatine ning kuigi seda on raske uskuda – veelgi magusam.

Kui te pole just paadunud suhkruhoolik, siis pool sellest peaks leeven-

dama igasuguse magusaisu vähemalt järgmise kolmapäevani.

4. TONE KARJAVÄLJA 4

Kes kaukaasiapäraest pagaritoodetest lugu peab, sel tasub külastada Tonet. Veel mõni aasta tagasi tegutses see pagarikoda linna piiril Astangul ja pakkus tataripäraseid küpssetisi. Nüüdseks on Tone kolinud Mustamäele Mustika keskusesse ja pakub pigem gruusiapäraseid küpssetisi.

Tone ruumid on avarad, kuid lõviosa haukab pagarituba. Selle keskel troonib kuuma õhkav kiviahi, mille sisepinnal küpsevadki traditsioonilisel moel purid ja lavašid. Viimaseid saab nii priskeid rombikujulisi (2), paberõhukesena (1) kui ka pärmivabana (2,30). Puridest on valikus Šoti ja Kahheetia stiilis versioon.

Värskest ahjusoojast lavašist saab parem olla vaid üks asi. Ja see on loomulikult värske ahjusoe hatšapuri. Neid pakub Tone suisa kuuel eri moel ja mitmes suuruses. Neist kahte, adžaari

(8) ja megreli (10) hatšapurit tuleb ette tellida. Proovige näiteks meil vähelevinud osseetiapära hatšapurit (3,50), kus kahele eri juustule lisaks annab tummi juurde kartul.

Pirukaid saab Tonest ka. Kes toekamat kõhutäidet tahab, võib tellida rasvase veiselihaga kudbari (6) või eelmise asupaiga pärandisse kuuluva tatari stiilis vak-beljaši (5). Ka selle täidisest võib leida kartulit ja tegemist on ahjus küpsetatud matsakamat sorti pirukaga, mitte harjumuspärase rasvapirukaga.

Kui tahate värsket, kvaliteetset ja kilekotivaba lavašši või kopsakat ning maitavat hatšapurit, siis Mustamäe kandis on Tone selleks parim paik.

5. SUMI KOPLI 70A

Õige pagarikoda teeb ukseid lahti ikka hommikul, et kohalikud saaksid enne tööpostile suundumist kätte igapäevase kohvi ja *croissant*'i. Aga mitte alati. Või on asjalood nii, et Kalamaja asukad on juba üle läinud neljapäevasele töönalalale. Nimelt teeb Krulli kvartalis tegutsev Sumi pagarikoda ukseid tööpäeviti lahti küll kell 7.30, kuid alates teisipäevast. Ega esmaspäeva üleelamine peagi kerge olema.

Kui täpsemaks minna, siis Sumi on kaks ühes koht: hommikul kohvik ja pagarikoda, mis pakub Prantsuse ja Ameerika stiilis küpssetisi, õhtuks viskavad pagarid tainarullid nurka ning selle asemel ootab kundesid Jaapani köögist mõjutatud restoran.

Hommikune Sumi on Prantsuse ja Ameerika pagaritraditsioonide segu. Siit saab *croissant*'e mitut moodi, nii tavalisi (3), mandliga (3,50) kui ka singi-juustu-täidisega (3,90). Hinnad on seega Kalamaja keskmised. *Croissant*'id on igati tipp-topp, kenasti kuldsed ja kihid

nii nagu peab. Singi-juustutäidisega *croissant*'il on täidis maitsev ja seda on piisavalt, et hommikused linnud ära petta. Küpssetiste valik on pigem magusama poole kaldu. Mis mõistagi on loogiline, sest prantslane eelistab kohvi kõrval *pain au chocolat*'i (3,50), Prantsuse sõõrikut ehk *cruller*'it või *cremadet*'i (3,90). Eks maitseid ole erinevaid, kuid ameerikapäraseid magusad saiakesed, näiteks glaseeritud kaneelirull (4,50), võivad põhjamaisele keelele pisut liiga magusad tunduda.

Siiski, soolast leidub valikus ka. Lisaks on Sumi üks neist vähestest kohtadest Tallinnas, kus saab osta *bageleid* (1,50).

Sumi on hubane ja mõnus keskeuroopaliku vaibiga paik, kus kohvi rüübata, saiakest nosida, jalga kõlgutada ja pisut lobiseda.

6. FRANCOIS' SAIAKODA HÄRJAPEA 17

Ja nüüd lubage end kutsuda kohta, kus saia saab, aga sisse ei saa, See koht on Francois' saiakoda ehk väljamaakeeli *boulangerie*, mis asub Pelgulinna. Saiakoda on avatud vaid ühel päeval nädalas ehk laupäeval ja ka siis vaid mõne tunni. Ja ärge lootkegi, et saate ka sel ajal värsket saiakese ja kohvitassiga maha istuda. Uksest te sisse ei pääse, peate helistama kella või koputama aknale ja siis annab pagarist peremees teile tellitud kraami üle. Tellimus tehke kindlasti võimalikult vara, sest kui teile juhtumisi tuleb kolmapäeva õhtul pähe mõte, et tahaks laupäeval värskest pikast saiast tükke rebida ja *sacristain*'iga mekutada, võib selguda, et kõik, selle nädala tellimused on täis.

Aga tasub see vaev siis ära? Kindlasti! Francois pakub traditsioonilisel moel valmistatud pagaritooteid. Vili on mahe ja eestimaine, jahu jahvatakse kividega ning tainast sõtkutakse esiisade ja -emade kombel käsitsi. Puhas vana kool.

Nagu pagari nimest aimata, pakub Francois prantsusepäraseid leibu-saiu ja küpssetisi. *Baguette* (3 tavaline, 3,50 seemnetega) on oivaliselt krõbeda koorikuga ning pehme ja tiheda sisuga. Kerget tuhajälge saia põhjal tuleb pidada kvaliteedimärgiks. *Palmier* (2,50) on kenasti karamelline ja krõbisev. Lisatud safransiirup on küll ebatraditsiooniline, kuid annab kena lisameki. *Sacristain* (3,50), *croissant*'i-tainast valmistatud krõbe mandlisaiake, on lihtsalt ovaline ning kaks Prantsuse pagarikunsti klassikut, *croissant* (2,50) ja *pain au chocolat* (2,80) perfektsed.

Nädalajagu ootamist ja laupäevahommikune saiaretk Pelgulinna on vaevalt igati väärt, sest Francois' saiakoda on ilmselt üks paremaid prantsusepäraseid pagareid pealinnas.

PASTRY, GLORIOUS PASTRY!

Where can you find the best pastries in Tallinn — the flakiest croissants, the richest buns, and the most mouthwatering pies? Pulss has the answer, with six top-notch bakeries to suit every taste — whether you're into delicate French bakes, hearty Caucasian breads, traditional Estonian pies, or modern gourmet treats.

1. Moonirull – A Must in Merimetsa

If you ever find yourself strolling through Merimetsa or near Stroo-mi Beach, make sure to seek out Moonirull. With a name like that (meaning "Poppy Seed Roll"), how can you resist? Definitely try the bakery's namesake pastry, and don't miss their cheese and spinach pie — it's absolutely divine.

2. Sju – A Savory Secret in Mustamäe

One of Mustamäe's best-kept (and tastiest) secrets is a bakery called Sju. Their specialty? Savory pies. Just one bite of the lamb and beef pie and you'll understand why it's worth the trip. Even better, the prices are a real bargain compared to downtown — quality at half the cost!

3. Tone – A Taste of the Caucasus

Craving authentic Caucasian baked goods? Head to Tone in the Mustika shopping center. An authentic stone

oven roars away, baking fresh lavash and puri breads. You'll also find several kinds of khachapuri, hearty meat pies, and fluffy belyashi.

4. Pistoria Magia – Magic in Every Bite

In the Trummi neighborhood, locals rave about Pistoria Magia. Their pastries are big, bold, and bursting with flavor. If you've got a sweet tooth, just one of their buns will more than satisfy your cravings.

5. Sumi – Morning Magic in Krulli Quarter

Bright and early, Sumi in the Krulli district opens its doors to greet sleepy-eyed locals with hot coffee and buttery croissants. Or perhaps a dulce de leche bun, a custard-filled delight, or another French-inspired treat. Fun fact: Sumi is one of the very few places in Tallinn where you can get a proper bagel.

6. Francois – The Invisible Bakery of Pelgulinna

And finally, a bakery you can't even walk into — meet Francois, the Belgian baker crafting authentic French breads and pastries in Pelgulinna. Think baguettes, croissants, sacristains, and more — all made using traditional methods. But here's the twist: everything must be pre-ordered online, and once a week, Francois hands over your delicious haul right at his door.

Merivärsked maitseed

Kevadel vanalinnas ukсед avanud Jaapani restoran Koyo pakub sööginautlejatele tõelist gastronoomilist seiklust ning esimese ja ainsana nii Eestis kui ka lähiriikides omakase kogemust.

Tekst: PULSS
Fotod: erakogu

Kuigi sel sõnal on kodune kõla, ei ole see eestikeelne. Jaapani keelest ümberpanduda tähendab *omakase* „usaldan sind“ või „annan valiku sinu hooleks“. Sõna „sina“ käib siin koka kohta. Jaapani *omakase* söögikohtades ei ole sellist menüüd, milles künde saab näpuga järege ajades meelepärast tellida. Siin ei saa roogasid valida, vahetada mõnd koostisosa või paluda endale veganversiooni.

Omakase restoran on söögikoht, kus menüü valib kliendi. Seda tüüpi restoranis paneb kokk söögikaardi kokku oma äranägemise järgi parimast värsket toorainest, mida sel päeval hankida õnnestus. Mõistagi mõjutab valikut ka koka meeleolu. Mis tähendab, et *omakase* restorani menüü kehtib ainult ühelainsal päeval, sest järgmise päeva hommikul ei pruugi parim saadaolev tuunikalatükk olla piisavalt kvaliteetne või on kokal tunne, et selle päeva meeleoluga sobib paremini angerjas. Söömine *omakase* restoranis on gastronoomiline usaldusmäng, kus sööja annab ohjad koka kätte ning too peab usalduse menüü koostamise ja kokkamisoskusega välja teenima. Menüü muutumisele viitab ka restorani nimi, mis tähendab jaapani keeles puulehtede värvi muutumist sügiseti.

VAHETU SUHTLUS

Ehk kõige lähedasem vaste, et kirjeldada einet *omakase* restoranis, on Euroopa restoranikultuuris *chef's table* ehk peakoka laud, kus sööjad istuvad leti taga ja saavad jälgida, kuidas nende road valmivad. Ent erinevalt *chef's table*ist on *omakase* restoranis koka suhtlus kundega vahetum ning mõistagi ehtjaapanlikult aupaklik ja viisakas, jättes kliendile tunde, et ta on eriline külaline. Näiteks esitleb *omakase* restorani kokk külalisele toorainet (näiteks kalavalikut), millest ta rooga hakkab valmistama.

Otse loomulikult tähendab eelnev, et usalduse pälvimiseks peab kokk olema tiptasemel

ja veenva kogemusega. Nii valiti Koyo peakokk **Kazuto Hokari** välja konkursil, millel osalemise üks tingimus oli vähemalt 20 aasta pikkune töökogemus. Tema käe all valmib iga kord vähemalt 14 roast (kuid mõnel päeval võib pakutava nimekiri olla pikemgi) koosnev ainulaadne eine. Balti riikides on Koyo ainus *omakase* restoran, mille kokk on pärit Jaapanist. Leedus tegutseb küll üks *omakase* restoran, kuid selle peakokk on kohalik. Sama lugu on Soomes. Koyo taset tõestab ka asjaolu, et vaid mõni kuu pärast uste avamist jõudis restoran Michelin'i giidi põhivalikusse.

KOHAD TULEB ETTE KINNI PANNA

Koyo ei ole söögikoht, mille uksest suvalisel ajal sisse astuda. Esiteks on restorani avatud kööki piirava leti taga pelgalt 11 kohta ja viiel päeval nädalas pakutakse igal õhtul süüa vaid kahel korral. Kohad tuleb seetõttu ette kinni panna. Resto-

KOYO
Dunkri 8, Tallinn
<https://bombayclub.com/et/restoranid/koyo/>

rani sisekujundus on lihtne ja minimalistlik, mille iseloomustamiseks sobivad ühtviisi hästi nii sõnad jaapanipärane kui ka põhjamaine. Teenindus lähtub tõusva päikese maa külalislahkust iseloomustavast sõnast *omotenashi*, mille kohaselt tuleb külalistajatesse suhtuda sügava austuse ja hoolivusega, pakkudes täiuslikku teenindust isegi enne, kui külaline oskab midagi tahta, vajada nõuannet või suunamist. See peab Koyos täielikult paika ja teenindajad ilmuvad kui võluväl kliendi juurde paar sekundit enne, kui too hakkab teenindaja leidmiseks pead pöörama.

Spetsiaalselt selleks päevaks koostatud ja kirja pandus menüü, mis einestajale enne sööki ulatatakse, on pikk, kuid etteruttavalt olgu öeldud, et road on ampsu-paari või mõne lonksu suurus. Enne esimeste toitade saabumist võite jälgida, kuidas peakokk valmistab otse teie silme all vasaabit värskest Jaapani vasaabia juurikast. Oma

senise arusaama vasaabist kui rohelisest tihkest pastast, mida tuubist välja pigistatakse, võite kohe ära unustada.

Kuigi külaline ei tea leti taga istet võttes, mida talle 190 eurot maksvas eines pakutakse, saab üht-teist siiski ennustada: menüü tugisambad on paigas. Ilmselt algab eine sissejuhatava merekarbileemega, mida lonksukeste kaupa rüübates tekib tunne, et seisad keset karget ja soolakat, pisut vetikalõhnalist meretuult.

KOKA JA KÜLALISE KAHEKÕNE

Edasi oodake tuunikala-, meriahvena-, makrelli-ampse või ka Soomest toodud angerjaampse. Tooraine on nii värsked ja kvaliteetne kui võimalik. Kalast, mida kokk kundlele enne valmistamist uhkusega näitab, õhkub merevärskust ja kui see poleks fileeritud, vehiks ta ikka veel sabaga.

Mõneks käiguks pakutakse teile hetk tagasi

valmistatud sushi't, mille kokk on vasaabi ja soja-kastmega maitsestanud. Pärast seda maitseelamust vaatate muudes siinsetes *sushi*-kohtades pakutavat hoopis teise pilguga. Üpris kindlasti leiate pakutavast peakokk Kazuto leiutise, milles on kokku pandud *sushi* ja näputoit. Tõenäoliselt toovad teid mererannalt kindlale maapinnale tagasi jõevähk ja tükk grillitud *wagyu*-liha. Kuigi sellele lisameki andmiseks pakutakse liuakesel mitut võimalust, on lihtsalt sool *wagyu*-ga taevalik. Ka desserdis on tuntav Jaapani puudutus, kui teile serveeritakse stiilne *matcha*-puding.

Koyo joogikaart toetab ja täiendab jaapani-pärast maitserännakut, siit leiab nii võrratuid jaapani teesid kui ka tippasemel sakesid ning Jaapani viskit.

Õhtusöök Koyos on teekond autentse jaapani kokakunsti radadel koos idamaise külalislahkusega. See on elamus: tõeline koka ja külalise kahekõne! Noogutused, naeratused, tooraine virtuoosne käsitus ja õhkkond panevad einetaja tundma end väljavalituna.

FRESH FLAVORS FROM THE SEA

Koyo
Dunkri 8, Tallinn

Opened this spring in Tallinn's Old Town, the Japanese restaurant Koyo offers diners a true gastronomic adventure — and introduces, for the first time in Estonia and the surrounding region, the unique *omakase* experience.

Though the word may sound somewhat familiar, *omakase* is not Estonian. In Japanese, it translates to „I trust you” or „I leave it up to you” — referring to placing your trust in the chef. In an *omakase* restaurant, there's no traditional menu for guests to browse. You can't pick your dishes, substitute ingredients, or request a vegan version.

Instead, the chef chooses the menu — crafting it from the finest fresh ingredients available that day. The selection is shaped not only by what's in season or market-fresh, but also by the chef's intuition and mood. As a result, the menu at an *omakase* restaurant changes daily: what's perfect today may not be good enough tomorrow. A tuna cut that shines one morning might be passed over the next, in favor of eel that better fits the day's vibe. Dining at Koyo is an act of trust — a culinary journey where the chef holds the reins, earning your confidence with skill and creativity. Fittingly, the name Koyo refers to the changing colors of autumn leaves in Japanese — a nod to this ever-shifting menu.

UP-CLOSE CULINARY DIALOGUE

The closest Western equivalent to the *omakase* experience might be the chef's table — a special seat near the kitchen where diners can watch their food being made. But *omakase* takes this a step further. At Koyo, guests sit directly at the counter, engaging in a refined, respectful exchange with the chef in true Japanese style — making each guest feel like an honored visitor. The chef may even present the fresh ingredients — such as a selection of fish — before preparing the dish.

Naturally, this kind of experience demands a chef of exceptional skill and credibility. Koyo's head chef, **Kazuto Hokari**, was selected through a rigorous competition requiring a minimum of 20 years of experience. Under his guidance, each dinner includes at least 14 distinct courses — sometimes more — forming a unique and refined tasting journey. Koyo is the only *omakase* restaurant in the Baltic states with a Japanese-born chef. While a few others exist in Lithuania and

Finland, their head chefs are locals. Just months after opening, Koyo was selected for the main section of the Michelin Guide — a testament to its exceptional quality.

RESERVATIONS REQUIRED

Koyo isn't the kind of place you stumble into on a whim. The counter — the heart of the experience — seats just 11 people, and dinner is served only twice per evening, five nights a week. As such, reservations are essential. The interior is minimalistic and serene, blending Japanese aesthetics with Nordic simplicity. Service is guided by the Japanese philosophy of *omotenashi*, which emphasizes deep respect and care for guests — anticipating their needs before they're even expressed. At Koyo, this ethos comes alive: attentive staff seem to appear moments before you even think to ask.

The menu, prepared and printed fresh each day, is extensive — but don't be overwhelmed: most dishes are just a few bites or sips. Before the first course arrives, you can watch the chef prepare fresh wasabi from real Japanese wasabi root — a revelation for those used to the green paste from a tube.

Although guests don't know in advance what exactly their €190 dinner will include, some elements are fairly consistent. The meal often begins with a delicate seafood broth — its saltiness and subtle seaweed notes evoking the feeling of standing in a cool, briny ocean breeze.

A DIALOGUE BETWEEN CHEF AND GUEST

Next, expect bites of tuna, sea bass, mackerel, or eel sourced from Finland. The fish — presented proudly by the chef before being prepared — radiates ocean-freshness. Were it not already expertly filleted, it might still be flicking its tail.

You'll likely enjoy freshly prepared sushi, delicately seasoned with wasabi and soy. After tasting this, you may never look at supermarket sushi the same way again. One of the chef's playful inventions is a sushi-style finger food — bridging elegance and ease. To round out the meal, you may be served crayfish and grilled *wagyu* beef. Though several flavorings may be offered on the side, simple salt is sublime enough for the richly marbled *wagyu*. Even dessert carries a Japanese touch — think *matcha* pudding served with understated finesse.

Koyo's drink menu complements this journey with premium Japanese teas, sake, and whiskies — enhancing each course with care and precision.

An evening at Koyo is a passage into authentic Japanese cuisine, enriched with warm hospitality and a spirit of discovery. It's an experience — a dialogue between chef and diner — where nods, smiles, and the chef's masterful handling of ingredients make every guest feel truly chosen.

Selle suve uued otselennud Tallinnast: TIRANA JA REYKJAVIK

2. juunil avas airBaltic uue otseliini Tallinna ja Tirana (Albaania pealinn) vahel. Lend kestab ligikaudu kolm tundi ning lennud toimuvad kaks korda nädalas kuni 30. septembrini 2025.

Pealinn Tirana on kindlasti avastamist väärt, kuid paljud turistid suunduvad edasi lõunasse, kuulsale Albaania Rivierale. Sealne 120 km pikkune rannajoon, helesinise vee ja liivarannad ja elavad promenaadidega linnakesed teevad piirkonnast tõelise puhkuseparadiisi. Soe kliima ja päikesepaistelised ilmad on garanteeritud.

Soovid, et su registreeritud pagas jõuaks sinuga samal ajal sihtkohta?

Aina sagedasemad on olukorrad, kus reisijad eksivad kohvri pakkimisel julgestusreeglite vastu. Kõige enam eksitakse akupangakade ning e-sigarettide pakkimisel, mida tohib lennukisse võtta ainult käsipagasis.

Mis saab, kui reisija pakib akupanga või e-sigareti ikkagi äraantavasse pagasisse? Kui reisija on lennujaamas oma äraantava pagasi loovutanud, liigub see *check-in*-laua juurest pagasi sorteerimisalale, kus kõik kohvrid läbivad läbi-valgustusseadme. Kui seal tuvastatakse, et kohvris on akupank, e-sigaret või mõni muu sobimatu esem, kutsutakse kohvri omanik lennujaama julgestuskontrolli tagasi, et koos julgestustöötajaga pagas avada ja sobimatu esem eemaldada. Kui reisija ei kuule, et teda nimepidi kutsutakse, jääb kohver lennult maha.

E-sigaretid ja akupangad tohib lennukisse võtta ainult käsipagasis. Tutvuda reeglitega lennufirma või lennujaama kodulehel <https://airport.ee/info-pagasi-kohta/>.

AS Tallinna Lennujaam on Eesti mainekaim tööandja

Kantar Emori 2025. aasta uuringu järgi on AS Tallinna Lennujaam Eesti mainekaim tööandja. 49% palgatöötajatest kaaluks ettevõttes töötamist, peamiseks tugevuseks hindasid vastajad lennujaama töö vaheldusrikkust. Lisaks toodi välja töökoha stabiilsust, ettevõtte edukust ja huvitavat töökeskkonda.

Usume, et selle tulemuse taga on väärtused, mida iga päev kanname – avatus, usaldusväärsus ja hoolivus. Just need loovad sõbraliku ja toetava töökeskkonna, kus iga töötaja panustab sellesse, et Eesti oleks ühendatud maailmaga.

AS Tallinna Lennujaam pälvis vastutustundliku ettevõtluse indeksi kuldtaseme märgise

AS Tallinna Lennujaam pälvis 2025. aasta vastutustundliku ettevõtluse indeksi kuldmärgise. Tegemist on kõrgeima tunnustusega Eestis vastutustundliku ettevõtluse vallas, mis kinnitab, et ettevõtte tegevused on läbimõeldud ja suunatud kestlikule arengule.

Teeme iga päev tööd selle nimel, et ühendada Eesti maailmaga ja iga aastaga peame tegema seda aina targemalt, rohelisemalt ja jätkusuutlikumalt ning muutma vastutustundliku käitumise ja lennujaamade käitamise iga meie töötaja ja partneri loomulikuks toimimise osaks.

Pack smart and follow luggage rules

Want your suitcase to arrive when you do? Make sure you follow hand baggage rules.

Power banks and e-cigarettes must not be packed in checked luggage – they are only allowed in hand baggage.

If detected in checked luggage during screening, passengers are recalled to remove the items. If not found in time, the bag is left behind.

For full rules, check your airline or airport's website: <https://airport.ee/info-pagasi-kohta/>.

Talvehoojal saab otselennuga MADEIRALE

Esimest korda saab Madeirale regulaarlendudega otse Tallinnast – ei mingeid ümberistumisi, ainult sina, su kohver ja Atlandi ookean!

Esimene lend väljub 26. oktoobril. airBalticu otselennud Tallinnast Madei-

rale toimuvad kord nädalas pühapäeviti. Tallinnast väljub lend 7.30 ja Madeiral oled kohaliku aja järgi juba 11.35. Tagasi koju väljub lend 12.35 ja Tallinnas maandud 5 tunni ja 50 minuti pärast (kohalik aeg 20.25).

Tallinna lennujaamas avati elektriautode uuendatud laadimisala

Koostöös Alexelaga paigaldati lennujaama parkimismaja kõige alumisel korrusel olemasolevatele parkimiskohtadele kaasaegsed elektriautode laadijad ning seal asub nüüd eraldi märgistatud ala, kus on parkimine lubatud vaid laadijasse ühendatud elektrisõidukitel.

Esimeses etapis paigaldati 32 kaas-aegset laadijat, mis muudavad elektriauto laadimise lennureisi ajal mugavamaks kui kunagi varem.

Laadimisala on üles ehitatud pool-kiiretele kuni 22 kW vahelduvvoolu (AC) laadijatele, mis sobivad ideaalselt pikemaajaliseks laadimiseks. Kasutaja mugavuse tõstmiseks on laadijad varustatud integreeritud Type 2 laadimiskaablitega, mida saavad kasutada nii pistik-hübriidid kui ka täiselektrilised sõidukid. Laadimiste eest on võimalik tasuda nii veebimakse (sh krediitkaart, Google Pay, Apple Pay), Alexela mobiilirakenduse kui ka Alexela maksekaardiga.

Foto: Jarek Joepera

Electric car charging area now open

In partnership with Alexela, Tallinn Airport has opened a new electric car charging area in its car park.

32 modern AC chargers (up to 22 kW) have been installed on the lower level, marked specifically for electric vehicles. The chargers include integrated Type 2 cables, suitable for both plug-in hybrids and full EVs – making it easier to leave your car charging while you travel.

Tallinn Airport named Estonia's most prestigious employer

According to Kantar Emor's 2025 Employer Reputation Survey, Tallinn Airport is now considered the most prestigious employer in Estonia. A total of 49% of wage earners would consider working for the company, highlighting the variety of work, job stability, and an engaging environment as key strengths. We feel that the values we champion in our everyday work – trust, caring and openness – are behind this result, since they create a friendly and supportive working environment in which everybody contributes to connecting Estonia to the rest of the world.

Gold label for corporate responsibility

Tallinn Airport has been awarded a gold label in the 2025 Corporate Sustainability and Responsibility Index – the highest recognition for corporate responsibility in Estonia. Each year we have to approach that in a smarter, greener and more sustainable way, making responsible behaviour and airport operations a natural part of how every one of our partners and employees goes about their work. We have come a long way together, and they deserve a lot of credit for the recognition it has gained us.

New direct routes to TIRANA and REYKJAVIK

This summer, airBaltic launched two new direct routes from Tallinn.

- Tirana, Albania: Flights started on 2 June and operate twice weekly until September 30.
- Reykjavik, Iceland: Direct flights began on 18 June and operate twice weekly until August 27.

Direct flights to Madeira this winter

Starting 26 October, airBaltic will begin weekly direct flights from Tallinn to Madeira – the first time this sunny destination is reachable via regular scheduled flights.

Käib töö ja viul koos!

KRISTJAN HALLIK (sünd 1983) on Eesti riikliku sümfooniaorkestri ehk ERSO juhatuse liige või nagu vanasti öeldi: direktor või mänedžer. Lähiaeg on tal töö mõttes seotud Pärnu muusikafestivaliga. Allpool riburada Kristjani üks argipäev. Veel noor mees, aga vana viiuldajana ei saa ta ühtegi päeva päris ilma keelpilli näppimata!

Fotod: erakogu

6.30 Hommikukohv rõdul. Kui elukoht on raba ääres, siis piisab ka ainult lühikesest hetkest, et ennast laadida.

7.00 Hea on teha natuke tööd, kui teised veel magavad. Kui Pärnu muusikafestival on lähenemas ja ERSO puhkus pole veel alanud, on vaja leida hommikust ning öhtust lisatööaega. Õnneks on kevadel ja suve hakul hommikud juba valged ning energiat seetõttu ka juba rohkem.

8.30 Jõudnud Estonia kontserdisaali juurde, on igaks juhuks vaja kontrollida, kas piletimüügikampaania on kenasti üleval. Oleme ERSO-s väga õnnelikud, et publik usaldab meid ja oleme sarjapiletite müügiga rekordi graafikus.

9.00 Hommik kontoris. Samal ajal on vaja tegeleda nii ERSO suviste tegemistega, 25/26 hooaja kui 26/27 saabuva ERSO 100. juubelihooajaga.

11.00 Sidney Symphony juurest ERSO-sse tööle tulnud partner-suhete juhi Morgan Merrelliga arutame ERSO toetaja Liviko paketi väärtuspakkumist ja põgusalt ka pikemat plaani kultuuri toetamise harjumuste muutmiseks.

11.30 Kiirvisiit raamatukokku, et lastele suvelugemiseks raamatud võtta.

WORK AND VIOLIN HAND IN HAND!

Kristjan Hallik (b. 1983) is a member of the board of the Estonian National Symphony Orchestra (ERSO), or general manager. These days and nights his work will be connected with the Pärnu Music Festival. Below is a strip of one of Kristjan's workday. He is still a young man, but as an old violinist, he can't go a day without picking up a string!

12.00 Pere on vaja autosse pakkida ja tee viib Munalaiu sadamasse, et jõuda parvlaevale Kihnu Virve. Abikaasa juured on Kihnus, seega üritame suvised plaanid sättida nii, et oleks võimalik kaks perioodi Kihnus veeta.

14.30 Munalaiu sadam – Kihnu parvlaev: koosolek ERSO talvise suvefestivali teemal, mis toimub siserannas Teras Beach. Möödunud talvel toimus see üritus esimest korda ja kõik leidsid, et sarnane üritus oleks vaja ka järgmisel talvel korraldada.

15.00 Kihnu laeval jätkub konjunktuuri instituudiga veebikoosolek Pärnu muusikafestivali välispubliku uuringu teemal. Festival on 15 aastaga arenenud Euroopa juhtivate festivalide sekka ja seda on märganud nii välispress kui ka -publik.

15.45 Jõudsime Kihnu ja oli vaja teha kiiresti perepilt abikaasa Elis Halliku persooniloo jaoks ajakirjas Muusika.

16.00 „Kihnu kontor“ on vaja ülikiiresti sisse seada, sest kohe on veebikoosolek Vanessa Tsoiga IMG Artisti turneedeosakonnast ja ERSO peadirigendi Olari Eltsiga. Teema on 2026. aasta septembris toimuva ERSO Lõuna-Korea turnee kavad ja võimalikud lisanduvad kontserdid Aasias.

17.00 Köht on kõigil juba tühi.

19.00 Öhtune meiliring Kihnu kontoris.

20.30 Mõlemad lapsed õpivad viiulit, seega on nendega vaja ka iga päev harjutada. Suvel kipub see üsna hilisele ajale jääma.

22.00 Öhtu lõpetuseks laenan poja viiulit ja mängin läbi abikaasa vastvalminud teose viiulipartiid, et kontrollida, ega mõnd trükiviga ole partiidesse jäänud. Teose esiettekanne toimub Pärnu muusikafestivalil Eesti festivaliorkestri ehk EFO ja Paavo Järvi esituses.

TALLINLANE DMYTRO, HINGELT UKRAINLANE

DMYTRO DOBROVOLSKY (sünd 1968) on tuntud Ukraina kunstnik, kes elanud Tallinnas aastaid. Tema teoseid on eksponeeritud maailmas mitmel pool näitustel, näiteks juba veerand sajandit Londionis, ja neid leidub kunstilembestes kodudes kogu ilmas.

Tekst: PULSS

Fotod: Viktor Burkivski, erakogu

Pulss uuris, kuidas Dmytro siia jõudis ja mis teda Tallinnas hoiab.

„Tulin esimest korda Tallinna 2006. aastal tänu Ukraina saatkonnale Eestis, mis aitas korraldada minu esimest isikunäitust. Kuigi olen sügavalt kiindunud oma kodulinna Kiievisse, mis on samuti UNESCO linn, köitis mind kohe Tallinna arhitektuur. Selle keskaegne võlu tundus nagu maal ning mind tõmbas ikka ja jälle tagasi,” räägib Dmytro. Aja jooksul tõmbas see linn ta kuidagi endasse. Igal aastal olid näitused Tallinnas, Kuressaare lossis ja Keila-Joa lossis. Aastal 2014 pakuti Dmytrole kunstiõpetaja ametit. Tema vanim tütar astus Tartu ülikooli, noorim hakkas õppima kohalikus gümnaasiumis ja abikaasa Nina alustas õpinguid Eesti kunstiakadeemias.

„Tallinnast sai mu kodu, kuid hing jäi ukrainlaseks,” nendib Dmytro. Kunstnik leiab, et Tallinn on ilus ja elamisväärne linn. „Ligi tuhandeaastase ajalooga ei vaja see linn parandusi, selline ilu räägib enda eest,” ütleb ta ja lisab, et olles käinud kogu Euroopas Londonist Berliinini ja sealt edasi Kanadasse ning USA-sse, on ta alati naasnud Tallinna selle unikaalse võlu pärast.

SÕDA UKRAINAS

„Sõda on alati tragöödia,” nendib kunstnik. „Ma võin ainult loota ja uskuda, sest nagu mulle lapsena õpetati: hea võidab ja kuri saab karistada. Muretsen iga päev oma vanemate ja õe pärast, kes on endiselt Ukrainas. Oma kunsti kaudu püüan saata lootust, jõudu ja valgust sel pimedal ajal,” ütleb Dmytro.

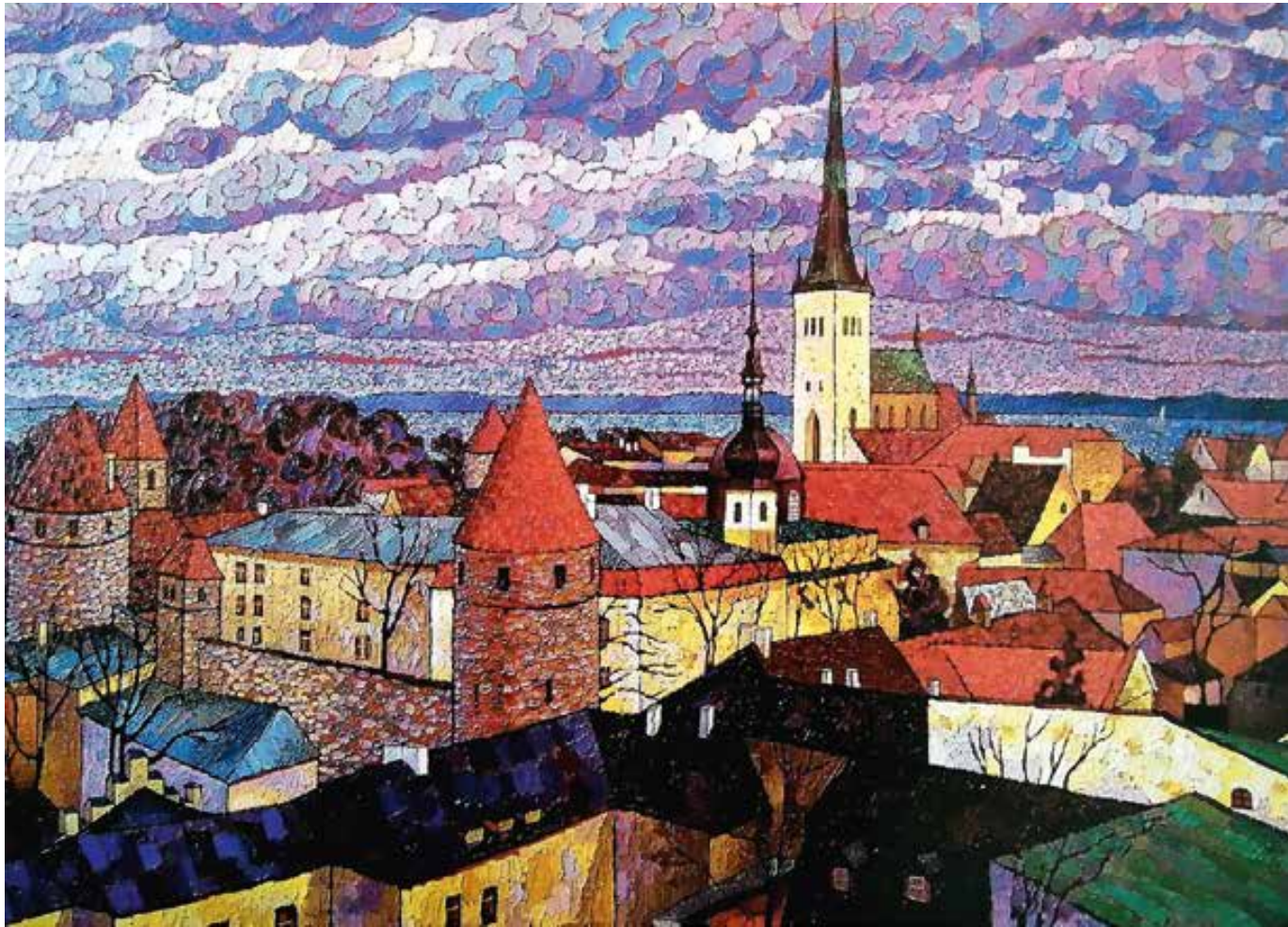
Regatt Tallinnas. Dmytro: „Meri ja purjetamine on mind alati inspireerinud. Pole ise küll kunagi purjetanud, aga laevade graatsia ja mere rütmid väljenduvad sageli mu töödes.” Regatta in Tallinn. Dmytro: „The sea and sailing have always inspired me. While I've never had the chance to sail myself, the grace of ships and the rhythm of the sea often appear in my work.”

KOOS OMA NAISEGA – LOOMINGULINE PERE

Dmytro abikaasa Nina Dobrovolska tegutsseb kunstiõpetajana, aga on samuti kunstnik, kelle kunstikunimi on Nina DoShe. „Nina on nii mu töökaaslane kui ka suurepärane kunstnik. Täiendame teineteist harmooniliselt. Teeme koos näitusi eri riikides kogu maailmas ja leiame inspiratsiooni reisidest. Harva saab keegi tunda rõõmu sellise huvi kokkulangevuse üle nagu meie peres,” märgib Dmytro rahulolevalt.

Dmytro Dobrovolsky

TALLINN IS HOME, UKRAINE IS MY HEART

Dmytro Dobrovolsky (born 1968) is a Ukrainian artist who has lived in Tallinn for many years. His work has been exhibited at many shows and can be found in the homes of art lovers around the world. Puls caught up with Dmytro to find out how he is doing and what keeps him in Tallinn. www.ddobrovolsky.com.

You are an artist with an international reach, born in Ukraine, in Kiev, but you have been living in Tallinn for a long time. What keeps you in Tallinn? I first came to Tallinn in 2006, thanks to the Ukrainian Embassy in Estonia, which helped organize my debut solo exhibition. Though I'm deeply attached to my native Kyiv — a UNESCO city in its own right — Tallinn's architecture instantly captivated me. Its medieval charm felt like stepping into a painting, and I found myself drawn back again and again.

Over time, life led me to settle here. I exhibited annually in Tallinn, Kuressaare Castle, and Keila-

Joa Castle. In 2014, I was offered a teaching job. My eldest daughter entered the University of Tartu, my youngest started at a local grammar school, and my wife Nina began studies at the Estonian Academy of Arts. Tallinn became home — but my heart remains Ukrainian. Tallinn is one of the most beautiful and livable cities in Northern Europe. With almost 1000 years of history, it doesn't need improvement — beauty like this speaks for itself. I've exhibited across Europe, from London to Berlin, and beyond to Canada and the U.S., and I always return with fresh appreciation for Tallinn's unique charm.

THE WAR IN UKRAINE

War is always a tragedy. I can only hope and believe — like I was taught as a child — that good will triumph. I worry daily about my parents and sister still in Ukraine. Through my art, I try to send hope and light in these dark times.

ON WORKING WITH WIFE NINA

Nina Dobrovolska is a teacher of art, but she is also an artist who goes by the name of Nina DoShe. "Nina is not only my wife but also a talented artist and my creative partner. We inspire and support each other, often exhibiting side by side around the world. It's rare to share both a life and a passion so completely, and I treasure it."

Kui kõnnib mannekeen ...

... või modell ja baleriin, nagu ELIISA RÄÄTS! Graatsiliselt mööda tänavat, kandes ka enda disainitud rõivaid. Eliisa on elus palju jõudnud ja teinud, kuid tegutseb edasi ning mitmel rindel, otsides ja õppides uut.

Tekst: Tõnu Pedaru

Fotod: Viktor Burkivski ja erakogu

Eliisa Rääts (sünd 1986) usub, et kui millegagi meeldib tegeleda, siis peab need anded endas leidma ja elus edasi arendama. „Küll siis kõik muu tuleb,” on ta veendunud. „Imetlen inimesi, kes hoiavad oma igapäevaelu üleva, ükskõik, mis tööd nad teeks või ametit peaks. Olen elus kõiki töid südamega teinud.”

Eliisa on Eesti muusikaajaloos olulise helilooja Jaan Räätsa tütar. Modernismi klassiku haigus katkestaski vahepeal vanematele toeks tulnud Eliisa üle tosina aasta kestnud modellikarjääri. „Praegu on mul süda rahul, et saime viimased isa eluaastad olla koos.”

BALLETITANTS JA MODELLIKARUSSELL

Nii baleriini- kui ka modellikarjäär on tihti lühikese vinnaga ametid, just nagu tippportlastelgi. Kuid on erandeid. Legendaarne baleriin Maia Plissets-kaja hüples veel 80-aastasena menukalt püünel.

Eliisagi, kes veel noor naine, pole tantsu ega modellindusega lõpetanud.

Hommikut alustab ta võimlemisega, käib Reval Spordis, kus treenib ja teeb ka balletiharjutusi. „Kodus on mul balletistange ja käin tihti pargis jooksmas,” lisab Eliisa, et hea vormi eeldus on füüsiline ja vaimne tasakaal. Ehk vabal hetkel on tema jaoks oluline muusikat kuulata või head raamatut lugeda. „See aitab alati parandada enesetunnet ja hoiab ka vormis,” kinnitab ta.

Balletiga alustas ta kaheksa-aastasena Tõnu Veileri balletikoolis Fouette, kus teda märgati. Tee jätkus Tallinna balletikoolis. „Mul on olnud suurepärased õpetajad, kes vormisid minust sirge selja ja pika kaela naise. Ja modellimaailmas jäi see muidugi silma.” Eliisa avastaja oli modelliagentuuri Topmodels asutaja Paolo Moglia, kes omal ajal rajas tee maailma ka Carmen Kassile ja teistele Eesti modellidele. „Minu vanemad toetasid ja lubasid mul juba varases teismeeas maailma avastama minna, mis oli muidugi väga suur asi,” on Eliisa rahul.

Eliisa sõnul on modellimaailm väga palju muutunud: „Hinnas on praegu kõik vanused, näiteks 93-aastane Carmen Dell’Orefice, kes on endiselt suurepärasel vormis. Seetõttu on praeguse aja modellitöö kestus ja olemus väga individuaalne.”

Eliisa töö rahvusvaheliste agentuuridega algas

16-aastasena Tokyos, Pariisis, Milanos, New Yorgis, Barcelonas, Ateenas, Seoulis, Londonis ühes oma ala tippudega, võttes koos tipptiimidegaga kogu maailmas. Eliisa on olnud mitme kaubamärgi modell ja tema pilte on ilmunud ajakirjades Vogue, Anna, Elle, Gala, Marie Claire ja mujal. Modell, nagu öeldud, on Eliisa aga ikka. „Mind on kutsutud Pariisi ja koostööd tegema erinevate moeloojatega,” ütleb ta.

HARIDUS TEEB VABAKS

Siiski on Eliisa viimastel aastatel keskendunud akadeemilise hariduse omandamisele: Tartu ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia kultuurikorralduse erialal, Tallinna majanduskooli väikeettevõtja erialal, läbinud kahekuulise kinnisvarakoolituse.

„Korralduse ja majanduse õppimine on palju arendanud elu praktilisemat poolt,” märgib Eliisa.

„Isa ja ema on meid vennaga suunanud vaimsete väärtuste poole ning lapsepõlvest saati õpetanud, et haridus ja haritus teevad vabaks,” räägib Eliisa. Ema Ebba Rääts on töötanud ajakirjanikuna, kõrgkoolides õppejõuna ja entsüklopedistina.

„Vanematelt olen õppinud, et ükskõik mis raskus elus ka ei ole, tuleb ikka edasi minna,” rõhutab Eliisa, et nii isa kui ka ema juures hindab ta ausust, õiglustunnet ja teistest hoolimist.

Ülikoolis keskendus Eliisa oma isa kui kultuuri- korraldaja pärandi uurimisele. Koos ema Ebbaga on nad kaua taastanud Jaan Räätsa unikaalset arhiivi.

USUN, ET KUI VÄGA SOOVIDA, SIIS TÄNAPÄEVAL EI OLE TAKISTUSI KA ISEÕPPIJAL.

DISAIN JA VIDEOD

Huvi moedisaini ja õmblemise vastu algas Tallinna Kanutiaia noortemaja õmblusringis. Tal oli ka mõte moekunsti õppida, aga ... „Usun, et kui väga soovida, siis tänapäeval ei ole takistusi ka iseõppijal,” arwab Eliisa, kes on hakanud kujundama oma rõivabrändi. „Ka Armani õppis alguses arstiks, aga pärast sai temast ikka disainer,” märgib Eliisa.

Viimasel ajal on Eliisa Rääts saanud pakkumisi videote salvestamiseks. „Olen loonud ja arendanud YouTube muusikakanalit „Jaan Raats Official Music Channel”, kus saab vaadata minu salvestatud keskseid kultuurisündmusi, intervjuusid.”

KODULINNAST

Eliisa on sündinud-kasvanud Tallinnas Kadriorus. „See kant on kaunis ja imetlusväärne,” möönab ta. Olles käinud maailmas palju ringi, näinud erinevaid linnaolusid, on tema arvates Tallinna suur pluss, et sõites jõuab igale poole üsna ruttu. Viimasel ajal aga tekitavad muret autokiirusega sõitvad eri tüüpi rattad jalakäijate teel. „Olen mitu korda näinud inimesi kukkumas. Selline ohtlik olukord vajaks reguleerimist,” arwab Eliisa.

ELIISA RÄÄTS – A Life of Movement, Style, and Meaning

ELIISA RÄÄTS (b. 1986) is a ballerina and model who often wears clothes she's designed herself. She also creates video stories and interviews — and she's already achieved a great deal! Yet her journey continues on multiple fronts, as she keeps exploring, learning, and evolving.

Eliisa believes that if you enjoy doing something, you must uncover those talents within and nurture them as you go.

"Everything else will follow," she says confidently.

Isn't that a truly inspiring mindset?

Eliisa is the daughter of Jaan Rääts, a major figure in Estonian music history and a pioneer of Estonian modernism. When her father fell ill, Eliisa put her over-decade-long modeling career on hold to support her parents.

"Now I'm at peace knowing I was able to spend my father's final years by his side," she says.

THE DANCE AND THE CATWALK

Both ballet and modeling are careers that often burn bright and fade fast —

much like professional sports. But there are exceptions. The legendary ballerina Maya Plisetskaya was still dazzling audiences well into her 80s.

And Eliisa, still a young woman, has by no means stepped away from the stage or the runway.

She starts each morning with a workout and trains at Reval Sport, where she practices ballet as well.

"I've got a ballet barre at home and often go running in the park," she says, adding that staying in shape requires both physical and mental balance. Music and a good book are her go-to sources of renewal.

"They always lift my spirits and keep me centered," she affirms.

Eliisa began ballet at age eight and later continued her training at the Tallinn Ballet School.

"I've had amazing teachers who shaped me into a woman with a straight back and long neck — something that definitely caught the eye in the modeling world," she recalls.

She was discovered by Paolo Moglia,

the founder of the Topmodels agency, who also helped launch the international careers of other Estonian models like Carmen Kass.

"My parents were supportive and allowed me to start exploring the world at a very young age. That was huge," Eliisa reflects.

She notes how the modeling world has evolved significantly:

"Today, all ages are valued — take Carmen Dell'Orefice, who's 93 and still in fantastic shape. Modeling today is far more individual, both in duration and nature."

A GLOBAL CAREER

Eliisa began working with international agencies at just 16, traveling to Tokyo, Paris, Milan, New York, Barcelona, Athens, Seoul, and London, collaborating with top industry professionals around the globe.

She has modeled for several major brands, and her images have appeared in Vogue, Anna, Elle, Gala, Marie Claire, and more.

And she's still in the game: "I've been invited to Paris and to collaborate with various designers," she says.

EDUCATION: THE KEY TO FREEDOM

In recent years, Eliisa has focused on academic pursuits. She studied cultural management at the University of Tartu's Viljandi Culture Academy, small business management at Tallinn School of Economics, and completed a two-month real estate course.

"Learning about management and economics has really helped me develop the practical side of life," she notes.

"Our parents always steered my brother and me toward spiritual values and taught us from childhood that education and wisdom are what make you truly free," Eliisa shares.

Her mother, Ebba Rääts, has worked as a journalist, lecturer, and encyclopedist.

"What I've learned from my parents is that no matter what challenges life throws your way, you must keep moving forward," Eliisa says, adding that honesty, a sense of justice, and compassion are the traits she most values in both her parents.

At university, Eliisa focused her studies on her father's legacy as a cultural figure. Together with her mother, she has spent years restoring Jaan Rääts's archive.

DESIGN AND DIGITAL CREATION

Eliisa's passion for fashion design and sewing began at the Kanutiaia Youth Center in Tallinn. At one point, she even considered formally studying fashion design.

"But I believe that if you truly want something, there's nothing stopping you from learning it on your own these

days," she says. Today, she's working on launching her own clothing brand.

She's also received offers to produce video content.

"I've created and continue developing the 'Jaan Raats Official Music Channel' on YouTube, where people can watch key cultural events and interviews I've recorded," she says. **P**

Teekond

Tiina Talumehe kollektsioon „Teekond“ on kõnekas minevikupärandi ja kaasaegse disainikeele segu, mis ammutab inspiratsiooni traditsioonilistest tikanditest, lõigetest ja naturaalistest kangastest. Moodsat esteetikat klassikalise rätsepatöö oskustega sidudes jääb Tiina Talumees vankumatult pühendunuks nii-öelda „aeglase rõivamoe“ loomisele.

„Journey“ by Tiina Talumees is an evocative blend of past heritage and contemporary design. Drawing inspiration from traditional embroidery, cuts, and natural fabrics, the collection is a celebration of the past and the present. Tiina Talumees combines a modern aesthetic with classic tailoring skills and remains steadfastly committed to creating what she calls „slow fashion“.

Fotograaf: Mai Grepp
Meigikunstnik: Katrin Sangla (Max Factor)
Soengumeister: Krista Adrat (Wella Professionals)
Modellid: Mari-Liis (E.M.A) ja Marleen

MOOD

Aia tänav Tallinna vanalinnas.

TÄNAV KUULUB KÕIGILE

Aastatega on pealinna avalikku ruumi, majade seintele, tehnorajatistele, aedadele, müüridele siginenud visuaale: grafitit ja tänavakunsti ning – paljude arvates suures osas lihtsalt koletut ja kriminaalset täissodimist. Viimasel ajal ilmub aga linnaruumi üha enam suuri seinamaale ehk *mural*’eid.

Reeglina on nende loomisprotsessi taga ametlikud kooskõlastamised ja konkreetsed tellimused, mistõttu nende valmimine ei sümboliseeri enam seda vabadust ja sõltumatust või mässumeelsust. Pakume valiku tänavakunsti, grafitit ja *mural*’eid Tallinnast.

Fotod: PULSS

Lühike jalg.

Nunne tänavas Jaan Koorti kitsesulpuuuri ja Kitsepargi kõrval, Toompea all. Kujutatud linna rajajat Taani kuningas Valdemar II ja tuntud legendi hirvejahist ja linna nimest Reval.

Hirvepark.

Bussijaam.

Telliskivi kvartal.

Balti jaama vana turg.

Kanuti aed Kalevi ujula kõrval.

Ülemiste kvartal.

Lilleküla jaam.

Kitseküla.

Kitseküla.

TLN STREET ART

Over the years, Tallinn's public spaces — including building walls and industrial sites — have become canvases for graffiti and street art.

While many still see it as a chaotic eyesore or even a crime, the city's visual landscape is shifting. Recently, bold, large-scale murals have started to appear more frequently in urban spaces.

Unlike the spontaneous, rebellious expressions of the street art and graffiti, these are the result of official commissions and formal approvals. They no longer scream defiance — they tell stories, celebrate culture, and transform the city's surfaces into curated galleries. Explore the evolving world of Tallinn's street art, graffiti, and murals in the gallery below. [P](#)

Kitseküla.

ANITA KREMM:

„Jälgin, mida ja kuidas ta mõtleb, mitte tema sugu.“

ANITA KREMM (sünd 1998) on visuaalkunstnik, kes noorele eale vaatamata on aastaid juba noppinud auhindu ja tunnustusi nii siit kui ka sealtpoolt piiri. Ka tema tööd on kombanud piire, kui mitte käinud isegi korralikult üle völli.

Küsis: Tõnu Pedaru Fotod: Anna Mari Liivrand, Viktor Burkivski, Alana Proosa

Anita, sul lõppes just üks lepingunäitus. Mis oli kõige olulisem tagasiside või reaktsioon? Või õppetund?

Ilus oli näiteks see, kui näitusekülastaja tuli ja ütles, et mu näitus teda sügavalt puudutas, sest suutsin tabada inimliku argielu poeesiat. Samuti oli ootamatu, kuidas inimesed teostega samastusid ja hakkasid rääkima oma suguvõsast ning eluteede sarnasusest. Ootamatu, sest ma ei osanud arvata, et mu töö võiks kõnetada minusuguseid eestivenelasi.

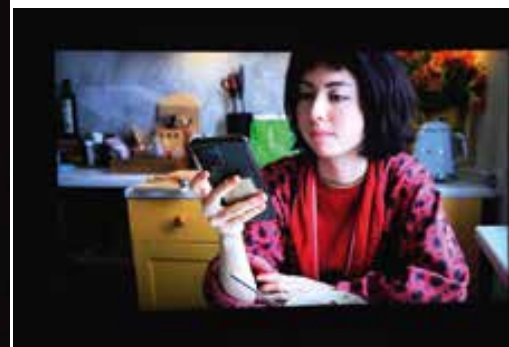
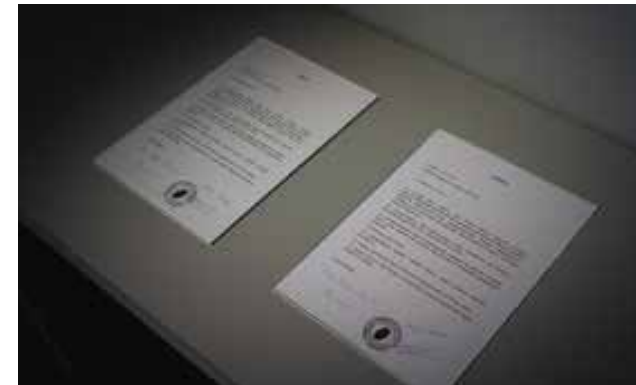
Üks tuttav kirjutas ka nii:

„Дедушка – как мой. Иногда я думаю, что

их отправляют на курсы дедушек, чтобы они учились быть такими.“ – Vanaisa – nagu mu enda oma. Vahel mõtlen, kas neid saadetakse vanaisade kursustele, et nad õpiksid sellised olema.

Lepingute teema iseenesest on ühelt poolt nagu veidi igav, ei tundu väga seksikas, aga teisest küljest puudutab meid kõiki ja väga. Lahendasid selle ikka üsna meeleolukalt. Ja see pole ammendatud?

Meie ümber on igal sammul kokkulepped. Usun, et leping kui teema või idee on kunstis päris jätkusuutlik. Oleneb mille kohta ja mis tingimustel

leping sõlmitakse. Minu jaoks on lepingute teema jõudnud uude etappi, muutumas millekski, mille tulemusi ma veel lõpuni ei tea.

Küsin ka, muuseas, nii meeleolu mõttes, et mis lepingu teeksid sa saatanaga? Lähed neljapäeva öösel ristteele, annad kuradile kolm tilka verd, müüd hinge maha ja saad midagi väga head vastu? Mis see võiks olla?

Oo, väga põnev küsimus. Mind huvitaks näha saatana päeva läbi tema silmade. Ilmselt teeksin temaga üheks päevaks oma varjulepingu, et terve ööpäev olen teise lepingupoole vari ja saan tema elu jälgida.

Väga võimsalt löikas ja oli avalikkuseski tähelepanu all sinu mullune „Mina/Tema“ projekt. Suhe justkui lapseohtu seksinukuga, mille Eestist otsid. Tekitas vast tundeid ja mõtteid, mis tükati ka piire ületasid, mis võikski olla kunstitegemise üks pointe. Kas süüdistati ka sensatsioonijanus vms?

Olen avastanud, et mind huvitavad teemad, mis võtavadki tüki küljest, mille uurimine tähendab, et tuleb nihutada piire nii isiklikus kui ka ühiskondlikus mõttes. Aga sensatsioon pole eesmärk. Minu tähelepanu keskmes on inimeseks olemine, inimlikkus.

Süüdistusi õnneks ei ole tulnud. Algu oli hirm, et kui avada tundmatus, mis selle nukuga kaasnes, võib see valesti käsitletuna kellelegi tahtmatult haiget teha. Seda õnneks ei juhtunud, sest mu suhe nukuga tuli tavapärasest nii erineva nurga alt.

Projekt „Mina/Tema“ sündiski suuresti tänu sellele nukule. Nukku esimest korda süles hoides sain aru, et see on materjal, mis tekitab küsimusi, millega saab töötada: ta on keha, tema keha on minu moodi, aga ma erinen temast. Sellest lähtuvalt otsustasin keskenduda teemadele, nagu igatsus „teise“ järele, igatsus iseenda järele „teise“ kaudu, igatsus iseenda kui „teise“ järele, igatsus puudutuse kui ainulaadse inimliku suhtlusvahendi järele, igatsus vallata elamise olemust, sündimisvõimet, elada ja olemas olla.

Anita Kremm koos Aska Helena Shimmoga, kellele ta andis lepingu alusel üheks ööpäevaks üle kogu oma välise identiteedi: oma korteri, oma riided, oma söömisharjumused, oma igapäevarutiinid, oma telefoni ja arvuti, kõik sotsiaalsed ja perekondlikud kontaktid.

Anita Kremm with Aska Helena Shimmoga, to whom she contractually handed over her entire external identity for one night: her apartment, her clothes, her eating habits, her daily routines, her phone and computer, all her social and family contacts.

Tänapäeval on naised tegijad rohkem kui kunagi varem ajaloos. Vähemalt lääne kultuuriruumis. Kuidas sulle tundub, kas naistel on nüüd olemas kõik võimalused end teosta-da nii nagu tahavad, või domineerivad meil endiselt meeste mängud ja mustrid, mille järgi oma samme seada?

Saan siinkohal rääkida ainult enda eest. Mängisin pikka aega tennist päris kõrgel tasemel, nii et mu ellujäämisoskus tuleneb tenniseväljakult. Ma olen väiksest peale võistelnud. Enamik mu trennikaaslastest olid poisid, kes olid tugevamad ja kollektiivi mõttes ka tüütumad, sest grupi-dünaamikas domineeris nende tahe. Väljakul aga on olukord teine: sa oled üksi, mitte keegi teine ei saa sind aidata ja mäng kestab niikaua, kuni keegi võidab või alla annab. Mänguaeg võis ulatuda tundidesse, mis tähendas, et kui hakata endale vastu töötama mõtetega „ma ei jaksa“ või „ma olen niikuinii temast nõrgem“, on kiire lüüasaamine garanteeritud.

Kui astusin väljakule mõttega „ma ei saa hak-kama“, siis see ka juhtus. Kui aga jõudsin mõtteni, et isegi kui mu vastane on mitu korda tugevam, annan endast parima ja proovin olukorda teist-suguse taktikaga lahendada, muutus mäng tõe-liseks elamuseks. Olen väga tänulik mõtteviisile,

mille andis tennis. Ei olnud tähtis, kes mu vastas seisis, sest tulemuse määras see, kuidas olin end meelestanud.

Ükskõik millist tegijat vaadates jälgin, mida ja kuidas ta mõtleb, mitte tema sugu.

Kuidas sinust üldse sai kunstnik? Mis oli sinu jaoks äratundmine, et nüüd tahan ja saan? Mingi mängumuutev sündmus või protsess?

Kuueteistkümnesea tekkis tunne, et tahaks tegeleda filmindusega, täpsemalt režiiga. Tol ajal ümbritses mind ainult tennis, alustasin esimesi katsetusi video- ja filmikunstiga. Olin lühifilmide fänn, aga mind ei köitnud loo jutustamine või narratiiv: mind köitis see, kuidas miski suudab mu seisundit muuta, anda mõtteainet ... Foto ja video kaudu sain seda tunnetada.

Mängumuutev moment oli siis, kui lõpetasin kehakultuuri erialal esimest kursust ja mõtlesin, mida oma eluga peale hakata, sest spordimaailm oli ammendumas. Igatsesin loomingut ja mõttekaaslast. Kunstiakadeemia kodulehte uuri-des jäi mulle silma stsenograafia eriala. Tol ajal polnud mul õrna aimugi, mis asi on stsenograa-fia, milline on Eesti kunsti- ja teatrimaastik, sõna „installatsioon“ kõlas mu kõrvus nagu ulme.

Projekt „Mina/Tema“.

performance'is või näitusesaalis.“

Sellest vägagi laiaulatuslikust mängumaast ei tündine. Kuidagi stsenograafia kaudu olen hakanud tajuma, kuidas maailm minu ümber on pidevas muutumises ja ka seda, et osa asju ei muutu kuna-gi. Mul on võimalus mitme meediumi vahendusel kogeda, kuidas keegi elab oma elu, näha ja ana-lüüsida erinevaid keskkondi, elulisi olukordi. Iga päev on omaette eriline.

Kas nüüd, suvel, puhkad, laed nii-öelda akusid? Mida teed, et oma patakad taas täis saaks? Või hoopis mõlgutad juba uute üles-annete kallal?

Ma tegelikult ei oska üldse puhata, aga algav suvi on nii töötühi, et olen sunnitud puhkama. See ei ole üldse halb, aga aju peab sellega harjuma.

Loen raamatuid, veedan rohkem aega pere ja sõpradega, mõlgutan mõtteid küsimuste üle, mis mind vaevavad, ning täidan end uute ideedega. Könnin eri suundades. Mulle sobib, kui satun keskkondadesse, mis on mulle harjumatud või ebamugavad ja lihtsalt viibin seal, kogedes olu-korda.

DEAL WITH TALLINN. Mis sinu meelest on siin linnas head? Mis võiks olla parem? Või mis on tõesti halb?

Tõeliselt halb on palaval suvepäeval astuda koduuksest välja ja juba paari sammu pärast keset Kompassi väljakut tunda, et lakkan olemast, sest päike ja asfalt kütavad kehatemperatuuri minutiga üles ning varju ei leidu lähima 400 meetri raadiuses. Või talvel kõndida pensionäri käest kinni hoides mööda jääliustikku tema maja välisukse ni, lootes, et selle inimese elu ei lõpe ühe väikese vale sammu tagajärjel.

Hea on see, et tänaval vastu kõndivad inimesed on hakanud naeratama, nii et lihtsam on minna teise inimese juurde ja küsida või pakkuda abi. Tallinnas on tunda, et olen linnapildi osa, mu tegevus mõjutab teisi inimesi ja kellegi teise tegevus mõjutab mind. Tajun linna rütmi ja sellel lainel on hea olla. See on mu kodulinna ja üldse ei taha siit lahkuda. Vähemalt praegu.

Aga sisseastumiskatsed esitasid väljakutse: tahtsin end proovile panna, tekkis hasart. Läksin raamatukokku, et uurida, mida see eriala kujutab. Raamatuid sirvides avastas in nüüdisteatri rühmituse Rimini Protocol ja nende loominguga lähemalt tutvudes sai selgeks, et see on täpselt see mänguväljak, mida igatsesin ning mille nimel ma pingutan.

Visuaalkunstnik – see vast on paljudele arusaaadav nimetus, aga stsenograafia, seda muidugi naljalt keegi ei tea, peab guugeldama. See tähendab ka ikka visuaalkunsti, aga teatri või kino ja muude säärase lavastuste juures. Su loominguline mängumaa on päris lai, nii et ära ei tündine vast?

Eks väga tihti küsitakse, mis täpsemalt see stsenograafia on. Tavaliselt vastan nii: „Stsenograafia algab ideest, asja tuumast, mis hoiab tervikut koos. See on nagu sideaine, mis läbib mitut kihistust. Stsenograafia annab teadmisi sellest, kuidas on võimalik erinevate materjali-de kaudu edastada mõtet nii, et see ei mõjuks pealiskaudselt või laisalt. See on oskus töötada erinevate teemadega esimesest impulsist lõppla-henduseni. Kõike seda saab mitmes meediumis rakendada, näiteks teatrietenduses, mängufilms,

**MA
TEGELIKULT
EI OSKA
ÜLDSE
PUHATA,
AGA ALGAV
SUVI ON
NII TÖÖ-
TÜHI, ET
OLEN
SUNNITUD
PUHKAMA.**

ANITA KREMM: “I don’t look at someone’s gender — I look at how they think and what they create.”

ANITA (1998, Tallinn, Estonia) is a visual artist working with film, video, and performance. She demonstrates versatility in constructing her art across various styles and mediums, always with a specific intent: a focus on interpersonal relations, the boundaries between the known and unknown, the everyday and uncanny, and the dynamics of mastery and subordination. By disrupting automatic routines and pushing beyond comfort zones, she creates moments that are out of the ordinary, challenging the familiar and inviting the unknown.

Feedback from her last exhibition “Contract”

One of the most touching moments was when a visitor told me the show moved them deeply because it captured the poetry of everyday life. I didn’t expect such strong emotional connections — people began sharing stories about their families, and surprisingly, many related to my experience as an Estonian-Russian.

A friend wrote:

“Grandpa — just like mine. Sometimes I think they must go to grandpa school to learn how to be that way.”

Contracts might sound boring, but they shape every aspect of our lives. For me, the theme has evolved—it’s now entering a new phase I can’t yet fully define.

What about the contract, the deal you would make with the devil?

Imagine standing at a crossroads on a Thursday night, trading three drops of blood for something great. I’d offer a “Shadow Contract”—spend one day as the devil’s shadow, just to see the world through his eyes.

Aska videotöö Leping (II). Pildil Aska (Anita), vanavanemad Hariton, Ljudmilla ja koer Gucci.

Project "Me/Him".

On "Me/Him" and Working with a Sex Doll

Last year's project "Me/Him", where I explored a relationship with a lifelike sex doll I bought in Estonia, definitely stirred emotions and crossed some boundaries. But that's the point of art, right? To dig deep. Thankfully, there was no backlash.

Holding the doll for the first time, I realized: this is a body like mine, but not me. That tension sparked the whole project. It became a reflection on longing — for "the other," for myself through the other, for touch, for presence, for life itself.

On Being a Woman and a Competitor

I can only speak for myself. I played competitive tennis for years — most of my training partners were boys. On the court, though, it's just you and your mindset. If I walked in thinking "I can't," I lost. But if I stayed focused, used strategy, and gave it my all, the match became an experience.

That mindset shaped me. I don't look at someone's gender — I look at how they think and what they create.

What is Scenography?

People often ask: "What exactly is scenography?" My answer: it starts with the core idea — the glue that holds the whole together. It's about expressing something meaningful through materials, without it feeling shallow. I apply this to theatre, film, performance, and exhibitions.

Through scenography, I see the world constantly shifting — and at the same time, realize how some things never change. It keeps each day fascinating.

Summer Plans?

Honestly, I don't know how to relax. But since this summer's light on work, I have no choice — and that's probably good. I'm reading, spending time with loved ones, letting ideas simmer. I like wandering into unfamiliar or uncomfortable environments just to observe and absorb.

HOLDING THE DOLL FOR THE FIRST TIME, I REALIZED: THIS IS A BODY LIKE MINE, BUT NOT ME. THAT TENSION SPARKED THE WHOLE PROJECT.

Thoughts on Tallinn

The worst? On a hot summer day, stepping outside and instantly melting on Kompassi Square — no shade for 400 meters. Or in winter, helping an elderly neighbor cross an icy path and praying they don't fall.

The best? People on the street have started smiling more. That small shift makes it easier to connect, offer help, or ask for it. I feel like part of the city's rhythm — it's alive, and I'm in tune with it. This is home. And for now, I don't want to leave.

ALONETTE
COMPASS

„Jumalast mõnus! Kes laulab?“ küsivad need, kes kuulevad. See on Eesti laulja Anett Tamme sooloprojekt. Veidi uskumatu, aga väga veenvalt äratav kuidagi läinud aegade, no mingite seitsmekümnendate vaibi. See, et kõik toimib ja mõjub praegu, tõestab ju midagi. Mida?

NAISSOO FREEFORM
QUINTET
LIVE

Klahvkaguru Tõnu Naissoo kvinteti mulluse albumi kontsertsalvestis aasta lõpust plaadipoes @ Fonoteek, Tallinn.

Ülipikk ja pikemad üle võlli improtrakid 1. Blue (üle 22 min!), 2. Black ja 3. Orange. Sel suvel kuuleb *combo*'t veel ka *live*'s!

LU:K
LU:K

Sellest on läinud 30 aastat, kui see trummi ja bassi üksus tegutsema hakkas ning muusikalised miilmärgid maha pani. Eelkõige Minnie Ripertoni vokaalisämplingute põhjal saadud matsu, aga ka muuga. Virko Veskoja muusika on nüüd kogumikule kogutud.

SHELTON SAN
WILDERNESS FOLLOWS

Müraroki trio üle 14 aasta taas ilmunud pikk stuudioplaadist avaneb kohe paari kütva träkiga. Nii ei teki mahti küsida, kas tasus jurada. SS-i lavakredibileet pole senini olnud kahtluse objekt. Kui B-poole „TV & Stuff“ looni jõuad, siis võid summeerida: yup, kood töötab!

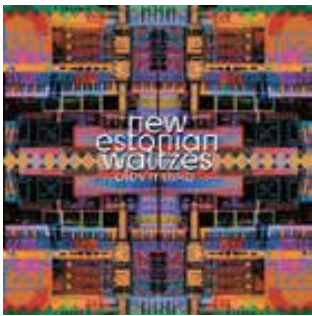
THE BOONDOCKS
SILVER BUZZ

Unustagem nüüd need varsemad „noorte-bändi“ ja „vaese mehe Ewert-draakoni“ stigmad ning andkem mehistunud ansambli liikmete viiendale ja heas ning päriselt ka kunstilises võtmes-mõttes ambitsioonikale albumile kuulamist! Võib saada haaret ja sisu.

KEELEPEKSJAD
KALEV TULI KOJU

Kitarristid Jaak Sooäär ja Marek Talts on siin kandvamad kõlapeksjad ning Kelp ja Laane-saar taovad rütmidega tuld takka. Vahest isegi huumoriga pooleks on siin ette võetud Eesti pärandmuusika. Pühaduserüvetus või puhastusriitus?

OLEV MUSKA
NEW ESTONIAN WALTZES

Austraalia-Eesti helilooja, Eesti esimese folkloorikaartisti Olev Muska uus album on loogiline, aga õnneks lõbus jätk 40 aastat tagasi ilmunud ilmutuslikule albumile „Old Estonian Waltzes“. Peagi saab näha-kuulda 73-aastast legendi ka Eestis esinemas.

MINGO RAJANDI
WEREWOLVES

Jazzmuusikuna tuntud kontrabassimängija ja komponisti kauamängivaltl kuuleb helisid, mis viitavad tundmata-teadmata ja tumedaks-kardetule. Tunnetele, asjadele, öövadele. Hirm muutuste ees. Nõiajaht. Ei ole pimedas keskaja värv, ikka tänapäev.

POPIDIOT
SWEET MARMALADE

Kui kandik värskeid suvemaasikaid on saabunud Fuksi-Peura nüüd kahemehe bändi uus album. (eelmisest kauamängivast on läinud juba 15 aastat!) Analooogsüntidega võrtsitatud mahedaid popmeloodiaid, nii lüürlisi meeleolusid, eepilisi mõttekäike, a vist isegi tragikoomikat? Laske heal maitsta!

FOLLOW ME Eesti esimene parfüümimeister Tony Veiler on T-Perfume parfüümi Follow Me miksitud ingveri iidse vürtsikuse ja kirgliku kardemoni. See kooslus äratav kandjas sisemise tule, mis saadab teda ööl ja päeval. **30 ml 150 €**

KOHTUME SITSILIAS Perrise Mandarinio di Sicilia peidab ainulaadset eeterlike õlide triot: esimene rohelisest mandariinist, õrn ja lendlev õli, mis muutub teisel üleminekul raskemaks ja kolmandal eeterlikuks õliks, milles on tunda magusat kollast mandariini. Selles lõhnakogemuses on justkui neli aastaaga, millest igaüks kannab omi mälestusi. **50 ml 109,99 €**

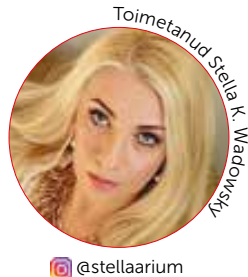
SUKELDU SINISESSE OPI'm Dreaming kollektsiooni küüne-lakid sädelevad läbi suve ja muudavad küüned omaette juveelideks. Tänu eelkõvastatud geeltehnoloogiale läigib lakk kui geel ja püsib kuni üksteist päeva. Pulsu suvine lemmik OPI Infinite Shine sarjas on Living the Fantasea. **19.80 €**

VÄRSKUS NAHAL Sensai Cellular Performance'i sarja hinnatakse selle terviklikkuse eest vananemisvastasele nahahoolidusele. Fresh Cream pakub uuendusliku naha niisutamise- ja toitmiseviisi. Kreem lukustab niiskuse, jättes naha sügavalt toidetuks ja elavaks ning tõhustades kogu nahahooldusrutiini. **40 ml 140,99 €**

ELEMISE IME Elemise uusim puhastuspalsam Pro-Collagen sisaldab musta kirssi. Palsam eemaldab pikaajalise meigi ja mustuse, samal ajal toidab nahka, jättes selle niisutatuks ja siledaks. Hõõrudes õrnalt kõigest mandlisuuruse koguse palsamit nahale ja masseerides seda õrnalt näole, kaelale ning dekolteele ringjate liigutustega, muutub palsam õliks. **100 g 61,95 €**

KODUMAISED MARJAD Ehi end ehedate Eesti maasikate ja murakatega! Tanelendika Tanel Veenre uusim sari sai alguse Lõuna-Eesti murakast ja Läänemaa maasikast. Tanel 3D skannis need marjad ja valas seejärel hõbedasse. Nii saad Eesti suve kõige magusamaid hetki endaga kogu aeg kaasas kanda! **59 €** (www.tanelveenre.com)

@stellaaarium

Suve lemmikud!

Kui ka suvepäikest vähem, saavad ilulemmikud igal naisel silmad särama. Parfüümides on sireleid, mandariini ja ingverit. Kuid hästi lõhnates ei tasu unustada, et näonaha eest peab tavapäraselt hoolt kandma ja kaelas võiks alati üks maasikas rippuda.

KUNST KÄOKULLAST L'Occitane'i uuendusliku koostisega silmaseerum Reset noorendab ja silub nähtavalt silmaümbruse miimikakortsud. Noorendavate omadustega käokullaõlist kapslid hõljuvad seerumis, mille põhilised koostisosad on nahka elustav majoraan ning jumet ühtlustav nõõpkakra ekstrakt. **15 ml 58 €**

LILLELINE SUUDLUS See õiterikas muskuse-line Perrise parfüüm Fiori di Mare peidab endas helgeid kristalseid noote. Siit leiab värsket sõõmu roosa pipra ja greibi näol. Neid komponente täiustavad virsikuõied ja soola akord. Lillelises parfüümi südames on tuntavad pojeng, valge roos ja jasmiin. **100 ml 164,99 €**

KÜPSE NAHA SÕBER See Perris Swiss Laboratory toitaainerikas kontsentreeritud seerum Concentrated kasutab madala ja suure molekulmassiga hüaluroonhappe kombinatsiooni, mis toimib sügaval nahapinnas, niisutades nahka ja parandades selle elastsust. Kontsentreeritud seerum on uuenduslike nahahooldustoodete Skin Fitness Collectioni osa, loodud küpse naha vananemisprotsessi ennetamiseks ja aeglustamiseks. **30 ml 205 €**

SIRELID SUVES Gucci Guilty Love Edition Pour Femme ühendab sireliakordi, patšuliõli ja muskuselise merevaiguakordi, moodustades harmoonilise koosluse. Lõhn algab sensuaalselt, lilleliselt ja värskest. Sireliakordi rohelised noodid on mesiselt ja sumedalt magusad, õhates elegantsust. **50 ml 124 €**

Fotod: tootjad

SUITSUTATUD NÜANSS Perrise parfüüm Encens Sacre peidab endas viiruki iidset olemust, mis on kandnud palveid läbi aastatuhandete. Selles on Somaalia haruldane viiruk, mille lõhn ühtaegu joovastab ja lummas. Lõhnas on magus essents ja suitsune nüanss. Lõhna süvendavad roos, jasmiin, merevaik, patšuli ja sandlipuu. **50 ml 109,99 €**

TSITRUSELINE VÄRSKUS BOSS Parfums esitleb uut meeste-parfüümide maailma ikooni BOSS Bottled Bold Citrus. See on julge, särav ja värskest elav lõhn, mis kehastab mehelikkuse uut peatükki: enesekindlus värskuse kaudu. Loodud mehele, kes ei karda eristuda ega elada oma töö järgi päevast päeva, julgelt ja ausalt. **50 ml 97,99 €**

TÄHISTAGEM SEIKLUST Jimmy Choo esitleb meeste parfüümi uut versiooni – Jimmy Choo Man Extreme. See on võimekas lõhn, mis tähistab seiklust. Tulises lõhna tuumas on punase tüümiani ja musta pipra teravusest, mida toetab südamenoot, mis ühendab endas värske ja karge geraaniumi aromaatsed akordi, mis on sulandunud muskaatsalvega. **30 ml 59,99 €**

PILLERKAAR PUDELIS London. 1920. Esimese maailmasõja järgne vabadus, noorsugu ennastunustavalt tšarlstoni tantsimas. Ainulaadses pudelis peitub plaatina hiilgust peegeldav elegantselt luksuslik aroom, tulvil loorberi, sandlipuu, vanilli ning tonka oa hinnalisi nüansse. Atkinsons Platinum Collectioni uusima parfüümi Platinum Blend unikaalne klaaspudel on Veneetsia käsitöölise lihvitud erakordne taies, mille meistrid on katnud imeõhukeste plaatina ning kulla lehekkestega. Pudelis peitub plaatina hiilgust peegeldav elegantne ja luksuslik aroom, tulvil loorberi, sandlipuu, vanilli ning tonka oa hinnalisi nüansse. **100 ml 274,99 €**

Haara parfüüm ja põgene!

Meesteparfüümid pakuvad suviseks hooajaks seiklusi: seila sinivetel, avasta oma mehelikkuse uus mina, emba end kuldse valguses ja leia lõpuks hingerahu. Kõik need lubadused on peidus parfüümides, mida suveks esitleme.

VÜRTSIDE KOMBINATSIOON Coach For Men Eau de Parfum on oma dünaamilise ja julge vürtside-puidu kombinatsiooniga inspireeritud julgusest võtta enesekindlalt omaks kõik oma küjed. Intensiivne ja elujõuline, karismaatiline merevaigulõhn avaneb värske bergamoti ja geraaniumi nootidega, millele vastanduvad sensuaalsed Saffiano™ naha alatoonid. **40 ml 49,99 €**

SOOLANE MERETUUL Intrigeeriv Dolce & Gabbana Light Blue Capri In Love Pour Homme parfüümvesi avaneb musta pipra vürtsika noodiga. Parfüümi südames peitub roheline viigimari ja lõhna põhjas lisab patšuli sügavust ning magnetina mõjuvat elegantsi. See on kui sukeldumine Capri soolasesse mere- tuulde ja kuldse valgusesse. **50 ml 102,99 €**

SEILA SINISTEL VETEL Selle Perrise parfüümi In Riviera aroom tuletab meelde merd ja sinistel vetel seilamist. Sellesse lõhna toob helgust ja valgust bergamott ja tipunoodina jasmiin. Selle parfüümi põhinoodidena kaunistavad tervikut ambra ja jõulise patšuli noodid. Tipunoodid on mineral accord, bergamott. Südamenoodid on jasmiin, marine accord. Põhinoodid on ambra, patšuli. **100 ml 164 €**

Kuuldavasti pidi purjespordikeskus (TOP) algsest olema sinimustvalge!

Inturisti hotell Piritalle purjespordikeskuse vastaskaldale. Arhitektid Toomas Rein ja Harry Sein (Eesti arhitektuurimuuseumi kogu)
Esiialgu kavandati regati tuules suurt Inturisti hotelli Pirita jõe suudmesse purjespordikeskuse vastaskaldale. Joonisel on näha arhitekt Toomas Reinule omast käekirja, korduv Rapla KEK-i kuju. Hotelli aga ei hakatud rahapuudusel ehitama ja boikoti tõttu oleks see olümpiasuvel ka tühjaks jäänud.

TÄISPURJES TALLINN

Tallinnas korraldati 45 aastat tagasi, suvel 1980 Moskva olümpiamängude purjeregatt. Suursündmusele eelneval viiel aastal toimusid siinses linnaruumis mastaapsed ja uskumatult kiired muutused, mida ei olnud varem nähtud, jättes kõrvale traagilise ja hävitava 1944. aasta märtsipommitamise öö.

Selle suve näitusesoovitus on Eesti arhitektuurimuuseumis avatud „Tallinn täispurjes. Linna muutev olümpiaehitus”. Olümpiaregati väliskülaliste vastuvõtuks linna ette valmistades käivitati seitsmekümnendatel ulatuslikud arendus-

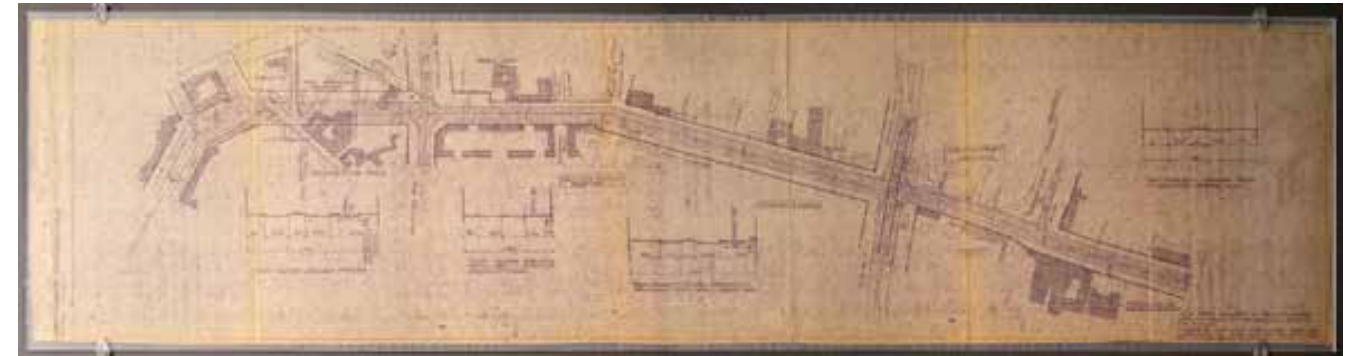
plaanid ja ehitusprojektid. Olümpiaehituse eesmärk oli linna ilmet kiiresti moderniseerida ja esitleda Tallinna ning Eestit ilustatuna, et mitte näidata nõukogude olmet välismaailmale. Näiteks ilmses, et ehitatava Olümpia hotelli aknast pais-tavad vanad ja viltused puumajad. Need

otsustati kiiresti lammutati ja ehitada asemele puitasumit varjav paneelelamute rida, et välismaalste ees oma vaesusega mitte häbisse jääda.

Suurem osa planeeritust oli siiski mõeldud edendama (linna-)ruumi kohalike inimeste jaoks. Plaan hõlmas teise maailmasõja purustustest jäänud linnaehituslike haavade parandamist ja tühimike täitmist uue hoonestusega. Tallinna mereäär vabastati osaliselt tööstusest, uuendati inseneritehnilisi süsteeme ja mitu piirkonda said värske ilme.

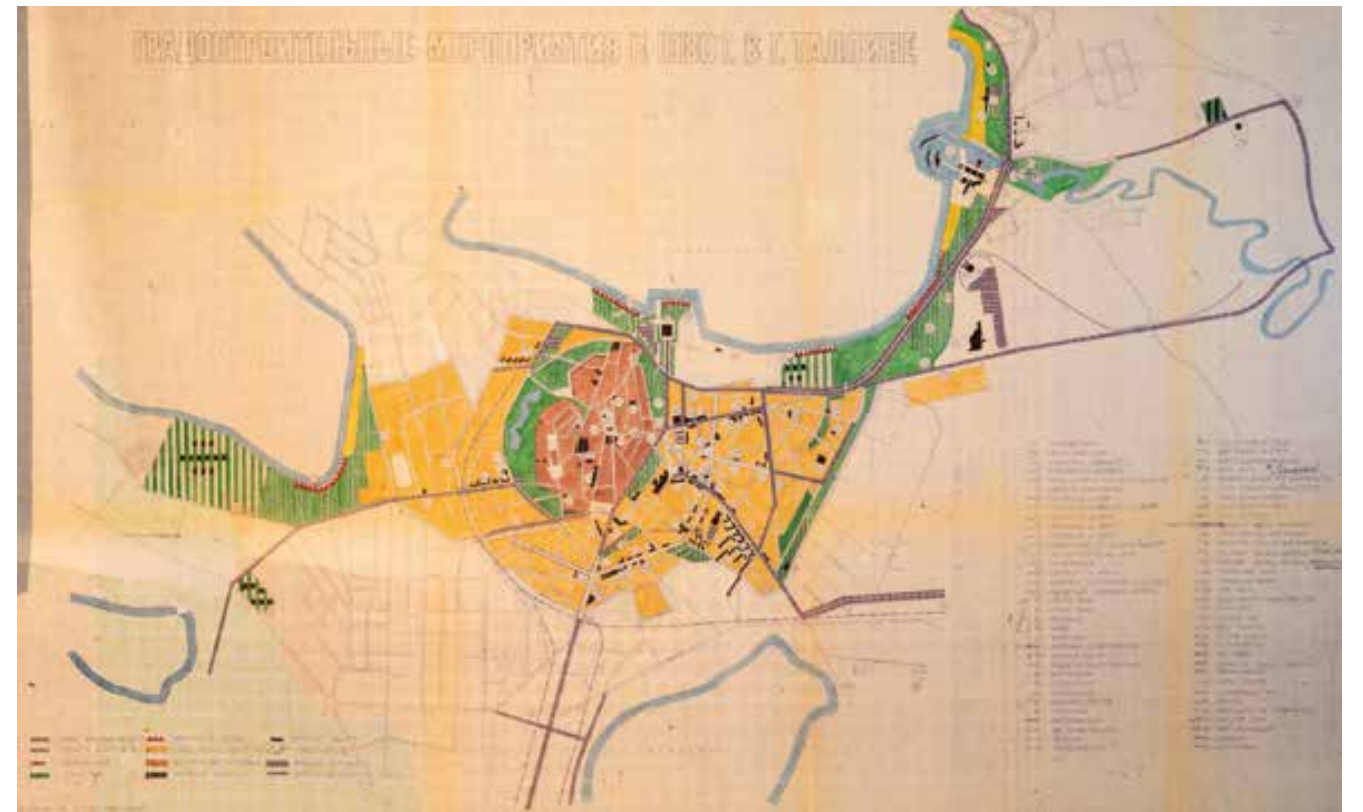
Peale arhitektuuri ja linnaplaneerimise pöörati tähelepanu ka nii linnaruumi, tarbeesemete kui ka plakatkunsti disainile.

Regatiks valmis mitu praegugi tuntud hoonet: Pirita purjespordikeskus, tele-

Tartu maantee läbimurd (Tallinna linnaarhiiv)

Tallinnas hõlmasid taristukavad kesklinna magistraalide ja tänavavõrgu ümbertegemist, et muuta liikumine linnas sujuvamaks. Lisaks Pirita tee planeeriti Tartu maantee läbimurret üle Liivalaia Laikmaa tänavani, mis viidi ellu hiljem, 2000. aastate algul.

torn, Olümpia hotell, postimaja, linnahall ja lennujaama uus terminal. Kerkisid ka uued elumajad, bürood, terviseasutused, näiteks Mustamäe haigla, ja kultuurihooned, mille autorid olid Eesti arhitektid, sisearhitektid ja insenerid. Nõukogude Liidu okupatsiooni tingimustele vaatamata püüti regati tuules eestlastest eestvedajate algatusel parandada siinsete inimeste eluolu. Suvi 1980 tundus paljudele mõneti kui viiv vabadust, ent raudne eesriie sulgus veel peaaegu aastakümneks.

Olümpiaehituse käigus kavandati rohkem kui 120 arhitektuuriobjekti, millest osa ehitati valmis, osa kerkis hiljem, ent osa jäigi pelgalt ideeks. Näiteks pidi lisaks Olümpia hotellile ehitatama veel

800-kohaline hotell Kalamajja Kopli tänava algusse Balti jaama lähedale. Näitus tutvustab Tallinna linnaarenduse seda ambitsioonikat etappi. Tutvustame veel mõnd suuremat ideed, mis jäid realiseerimata vahendite puudumise tõttu.

Täname abi eest näituse peakuraatorit Grete Tigastet ja fotograaf Martin Siplast.

„Tallinn 80” linnaplaneering. Arhitekt Lorenz Haljak (rahvusarhiiv)
Eesti Projektis hakati 1974. aastal koostama olümpiaregati linnaehitusplaani „Tallinn 80”. Projekti peaarhitekt oli Lorenz Haljak. Projektiga kaasnesid suuremõõtmelised linnaehituslikud kaardid, millega markeeriti 92 objekti, mis nähti ette rajada 1980. aasta olümpiasuveks. Lisaks uutele hoonetele hõlmas plaan vanalinna planeerimist ja taristu arendamist nii Tallinnas kui ka kogu Eestis. Linnaplaanide põhjal valmis nimekiri, kuhu margiti

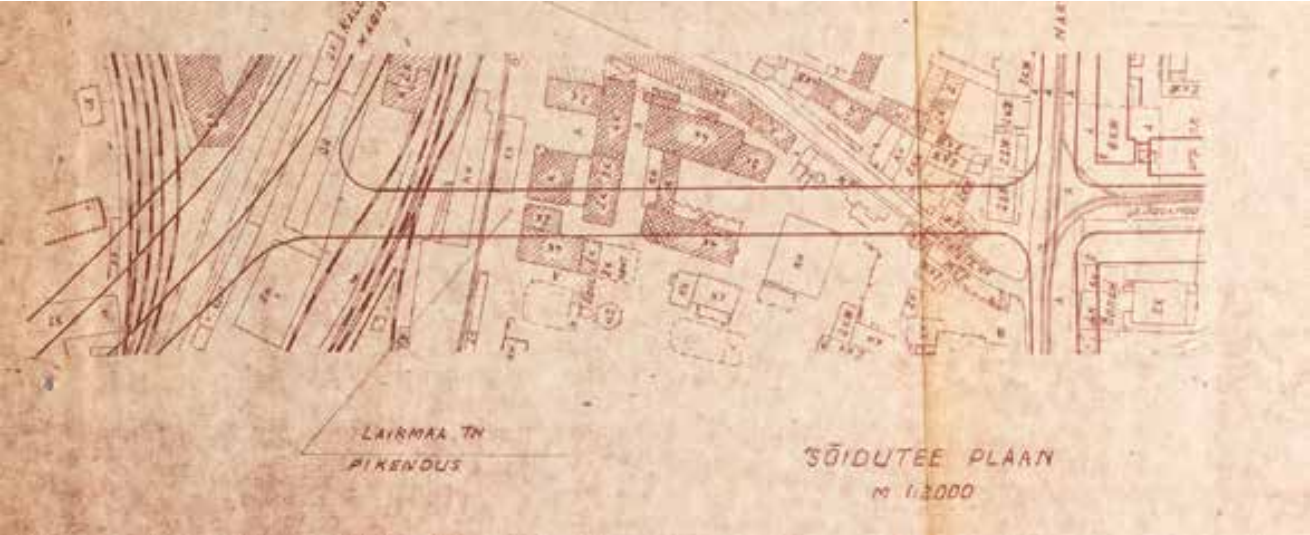
- 84 uut hoonet või rajatist;
- 10 restaureerimistööd;
- 30 lihtsamat remonditööd.

Olümpiaregati seoses plaaniti 124 objekti, mille seas olid nii otseselt regatiga seotud hooned kui ka objektid, mis toetasid Tallinna üldist arengut. Haarde poolest on see üks ambitsioonikamaid plaane kohalikus arhitektuuri- ja linnaehituse ajaloos. Kavandatust viidi ellu umbes 40 ringis.

Rahvaste Sõpruse park. Arhitektid Vaike Parker, Ilmo Liive, Anne Nurk, 1977. (Eesti arhitektuurimuuseum)
Pirita teega paralleelselt kulgevast Lasnamäe nõlva alust maa-ala hakati Kommunaalprojektis 1970. aastatel kavandama üheks terviklikuks alaks, mis pidi saama nime Rahvaste Sõpruse park. Pargi rajamiseks koostasid 1975. aastal detailplaneeringu Vaike Parker, Ilmo Liive ja Anne Nurk.
Park pidi ühendama Narva maantee, Pirita tee, Lasnamäe nõlva ja Maarjamäe eramajade piirkonnad üheks suureks rohealaks, kuhu olid mõeldud väljakud, teed, haljastus ning hilisemas etapis ka kaubanduskeskus, eskalaatoritega hoone ning toitlustuspunktid. Nimetatud piirkonnad on küll praeguseks rohevööndina ühendatud, kuid tervikliku pargiansambli rajamiseni pole jõutud.

Laikmaa tänava pikendus merekaldani (Tallinna linnarhiiv)
Olümpiaehituse kavas oli pikendada Laikmaa tänavat üle Narva maantee kuni merekaldani, mis oleks tähendanud kuuerealist sõiduteed läbi Rotermanni kvartali.

THIS SUMMER'S EXHIBITION RECOMMENDATION IS ...

SAILING FORWARD. How the 1980 Olympic Regatta Shaped Tallinn
This summer marks the 45th anniversary of Tallinn Olympic Regatta. The ambition to host a major sailing competition became a reality in the 1970s when Tallinn was selected as a co-host of the Olympic Games, initiating preparations for the regatta. In addition to sailing, the event was accompanied by large-scale urban planning and development, making the decade particularly significant in the history of local architecture. The Olympic urban plans aimed to moderni-

se the city rapidly.
Tallinn changed considerably in preparation for the Olympic Regatta. The plan included repairing the architectural scars left by the destruction of World War II and filling vacant spaces with new buildings. Parts of Tallinn's coastline were freed from industrial use, engineering systems were renewed and several parts of the capital were given a refreshed appearance. In addition to urban planning, attention was also paid to design – evident in the city, everyday items and poster art alike.

During the course of Olympic construction, more than 120 architectural projects were planned – some were completed, some were built later, and others remained only ideas. For example, in addition to the Hotel Olümpia, an 800-room hotel was also supposed to be built in Kalamaja, near the beginning of Kopli Street, close to the Baltic Station. The exhibition showcases this ambitious phase of urban development in Tallinn. It also highlights several major ideas that were never realized due to a lack of funding.

PULSS

PULSSI LEVITAVAD

VABA AJA SISUSTAJAD

Arensburg Boutique Hotel & Spa Arigato spordiklubi Audentes Fitness City Spa Eesti rahvusraamatukogu Forus spordikeskus Golden Club GOSPA / Georg Ots Spa Hotel Grand Rose SPA Hotell Barons Kalev Spa Kino Artis	Korrus3 Kumu Mila Studio MyFitnessi spordiklubid Niitvälja Golf Pirita TOPi sadamakontor Punctum Gallery Tallinn Pärnu tennisekeskus Spordiklubi Reval Sport Spordiklubi Sparta Savoy Boutique Hotel Tondiraba Tennisekeskus	Valeri Studio Fitness & Yoga Viljandi pärimusmuusika ait Saare Golf
--	---	--

RESTORANID JA KOHVIKUD

4 Sisters Kitchen Cafe Butterfly Lounge Chicago Classic Kohvik Fish & Wine Gallery Cafe Gianni Gourmet Coffee	In Vino Veritas Kohvik Amps Kohvik Boheem Kohvik NOP Kohvik Peps Kohvik Amps Ocean 11 Restoran F-Hoone	Restoran Moon Restoran Platz Reval Cafe Maiasmokk Mmuah NONA Resto Saiakangi kohvik Scotland Yard	Sushi Plaza Terminal Records & Bar Wabadus Valli Baar
--	---	--	--

AUTOSALONGID JA SISUSTAJAD

Audi Tallinn Auto Forte BoConcept mööblisalong Haus Galerii	Häcker Esindussalong Info-Auto Inspira Lexus Tallinn	Luxury Motors Tallinn Mariine Auto Nolte Esindussalong Oot-Oot Studio	Pilot Motors Sunorek TANK
--	---	--	--

BUTIIGID

Aleksander Boutique Anna Boutique Armani Baldinini Company's Elegance Boutique Fashionclub Fashion House	Fashion Palace Franky Fresco Boutique Gant Glanz & Glamuur Goldman Guess G-Star	Hairmail Hugo Boss ICON Liu Jo Make Up Store Mario Melani MaxMara Nju Butiik	Q Botique Replay Roosikrantsi Kingastudio Sergio Tacchini S'Nob Studio T Tango Boutique
---	--	---	--

ILU- JA JUUKSURISALONGID, KLIINIKUD

Salon+ juuksurisalongid Alessandro ilustudio Ilusalong Beauty Lounge Ilusalong Central Cinderella ilusalong Désirée ilusalong Salong FashionHair Finissage Medical Spa i3 ilusalong Ilusakong Ajapeatus Kuressaares Ilusalong Ginger Ilustudio Ilusahver Ilu Võlu ilusalong Intersalon	Ilusalong JEM Ilusalong Kaunis Kaunimaks Ilusalong La Sharm Liilia ilusalong Magdaleena Hambakliinik Novamed Pikk 40 salong Privileg Day Spa Roosikrantsi ilusalong Savannah' ilusalong Salong Scarlett Salong Vunts Sim salong Sinine salong SKIN ilusalong
---	---

MUUD KOHAD

Baltic Sotheby's International Realty
Christie's International Real Estate Signature
Circle K kohvikud
Kuressaare lennujaam
LUXUM by Uus Maa KVB
MUBA
Radisson Collection Hotel
Swedbanki teenindussaalid
Swissôtel Tallinn
Tallink VIP Lounge
Tallinna Lennujaam
Tartu lennujaam
Vabalava
Viru Keskus

SITSIVABRIKUST KODUPESAKS

Tallinn muutus 19. sajandi lõpul tööstuslinnaks. Nüüdse Kopli, tollase Telliskopli tänava ääres kerkisid riburada Krulli metalli- ja masinaehitustettevõtted, elektrivabrik Volta ... Ning gigantne Balti puuvillavabrik!

A

astal 1899 ehitama hakatud Balti puuvilla ketramise ja kudumise vabriku peamiselt neljakorruseline imposantne peahoone on 234 meetri

pikk! Punastest tellistest hoones ei ole juba ammu midagi toimunud ja kompleksi ootab ees rekonstrueerimine. Ümbruskonda rajatud linnakus on alles hulgaliselt ehitisi: elamuid, koolimaja, kirik. Niinimetatud sitsivabrik jäi 1900. aastal surnud teeneka baltisakslase Rudolf Otto von Knüpf-feri luigelauluks. Arhitekti nime võiks teada, sest ta on Tallinna mitme tuntud ehitise autor: vana Balti jaam, praegune keskraamatukogu, Wie-gandi ehk Ilmarise vabrik, gaasivabrik, Rotermanni ja Dvigateli hooned. Isegi tööstusehitisi kavandades püüdis Knüpf-fer otstarbe kõrval luua linnapilti rikastavaid lahendusi.

Eestis juurdunud tavana on ka manufaktuuri kvartalis erinevalt tsariaegsest loomingu suuresti ära lammutatud Nõukogude ajast pärit kihistused. Kas varasemat peavad arendajad ja muinsuskaitsejad eeldamaks, esteetilisemaks või on sel miskit pistmist rahvuslike aadetega?

Siiski on omapärane arhitektuuri-pärand see, mis inimestele korda läheb. Nõnda valmisid 2024. aastal Manufaktuuri 7 kaks maja, mille võimsad proportsioonid ja teatav robustsus haakuvad täiesti teadlikult vanade tootmishoonetega. Molumba arhitektid kasutavad ühelt poolt viimistluses rohekat-kirjut tellist, millele vastandub pehmea mõjuv puidust rõdudega kõht ehk sisekvartalisse jääv külg. Meelikõitev on peamiselt koostöös Maarja Tüüriga kujundatud maastiku-arhitektuur. Nimelt kasutatakse seal osaliselt sõna otsestes mõttes ehitusprügi. Paljude laste unistust, turnida mööda paneelitükke, siiski taunitakse ja kivine ilu on mõeldud vaid silmadega vaatamiseks. Ometi on tasapisi kaduma hakkavale varemeväljale tehtud kummardus särtsakas ja vahvas kooskõlas siia valitud taimeistusega.

Enne vabrikuvaremete loftideks ja kontoriteks vuntsimist tasub Manufaktuuri–Sitsi–Kopli–Paavli kanti patseerima minna. Avatud on uhiuued kohvikud, ent kunagises saunas tegutseb korraliku lihakraami, köögiviljade ja ausate rasvapirukatega siseturg, mille kõrval pakub vaimsust mikrokirik ning veidi eemal Paavli kultuurivabrik. Kõitvalt kihiline kooslus!

FROM FACTORY TO HOMES!

At the end of the 19th century, Tallinn began transforming into an industrial city – along what is now Kopli Street, then called Telliskopli, industrial enterprises began to spring up one after another... culminating in the colossal Baltic Cotton Factory! The main building of the Baltic Cotton Spinning Factory, construction of which began in 1899, is an impressive mostly four-story structure stretching 234 meters in length! The red-brick building has long been out of use, and the entire complex is now awaiting reconstruction. Many buildings remain in the surrounding campus – residential houses, a school, a church. The factory was the swan song of esteemed Rudolf Otto von Knüpf-fer, who died in 1900. Today, as a common practice in Estonia, layers from the Soviet period have largely been demolished in this manufacturing quarter, unlike the creations of the Tsarist era. Do developers find the earlier architecture more authentic, more aesthetic – or is this somehow tied to national ideals? Still, it's the unique architectural heritage that resonates with people. Thus, in 2024, two buildings at Manufaktuuri 7 were completed – their bold proportions and certain roughness deliberately echo the old industrial buildings. Before the factory ruins are polished into lofts and offices, it's worth taking a walk there. Life is already buzzing!

Tekst: Karin Paulus Fotod: MuS

Häcker
kitchen.germanMade.

HÄCKER ESINDUSED TALLINNAS, TARTUS JA PÄRNUS www.haecker.ee

KPMG Cyber

Kui tõhus on Sinu ettevõtte küberkaitse?

Telli küberturbe analüüs
ja saad teada!

kuberkaitse.ee

